

Obsah

NA AKTUÁLNU TÉMU

- Marián Jusko / **Slovensko v kontexte európskej integrácie – Kde sme boli a kam smerujeme** / 2
doc. Ing. Vladimír Gonda, PhD. / **Tranzitívne ekonomiky v procese európskej integrácie – Medzinárodná konferencia** / 6
Ing. Soňa Siraňová / **Vývoj likvidity obchodných bánk a faktory, ktoré ju ovplyvňovali v roku 2002 a 2003** / 8

LEGISLATÍVA EURÓPSKEJ ÚNIE

- JUDr. František Hetteš / **Legislatíva Európskej únie** / 13

POSTREHY – PODNETY

- PhDr. Stanislav Buchta, CSc. / **Aktívna politika trhu práce v roku 2002** / 14
JUDr. Soňa Kubincová / **Bankové tajomstvo vo vzťahu k správcovi daní** / 17

PROFILY SVETOVÝCH EKONÓMOV

- prof. Otto Sobek / **Otmar Issing** / 20

FINANČNÝ TRH

- Božena Chovancová, Tomáš Gregor / **Mimoburzové trhy a ich úloha vo finančnom systéme** / 22

PAMÄTNÉ MINCE

- Ing. Dagmar Flaché / **Pamätná strieborná minca k 150. výročiu narodenia Jozefa Škultétyho** / 26

Z ARCHÍVU NBS

- Mgr. Andrea Leková / **Spišská banka** / 27

INFORMÁCIE

- Z rokovania Bankovej rady NBS / Tlačové správy / Nový rating Istrobanky** / 28–31

Vybrané ukazovatele hospodárskeho a menového vývoja SR / 32

Redakcia časopisu BIATEC oznamuje svojim čitateľom a odberateľom, že vzhľadom na zvýšenie DPH od januára 2004 upravuje predajnú cenu časopisu: cena výtlačku 21 Sk + poštovné. Ročné predplatné: 252 Sk + poštovné.

BIATEC

Odborný bankový časopis
november 2003

Vydavateľ: Národná banka Slovenska

Redakčná rada: Ing. Marián Jusko, CSc. (predseda),
Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barlíková,
prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc., Ing. Štefan Králik,
Ing. Jozef Kreutz, doc. Ing. Jozef Makúch, PhD.,
doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA,
Ing. Monika Siegelová, doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Redakcia: šéfredaktorka: Mgr. Soňa Babincová

☎ 5787 2150, fax: 5787 1127

zástupkyňa šéfredaktorky: Ing. Alica Polónyiová

☎ 5787 2153

výtvarná redaktorka: Anna Chovanová

☎ 5787 2152

Adresa redakcie: Národná banka Slovenska

redakcia BIATEC, Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava

Objednávky na inzerciu prijíma redakcia: ☎ 5787 2152

e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku: 19,10 Sk + poštovné

Ročné predplatné: 229 Sk + poštovné

Tlač: i + i print, spol. s r. o.

Mlynské Luhy 27, 821 05 Bratislava

Objednávky na predplatné v SR a do zahraničia,

reklamácie, distribúcia: ☎ 5024 5239

PONS, a. s., Záhradnícka 151, 821 08 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov: 3. 11. 2003

Dátum vydania: 18. 11. 2003

Registračné číslo: MK SR 698/92

ISSN 1335 - 0900

Foto na obálke: Mikuláš Červeňanský – 10. výročie slovenskej meny

A full English-language version of this paper is available on the web site of the National Bank of Slovakia: <http://www.nbs.sk>

Anglická verzia časopisu je publikovaná na internetovej stránke Národnej banky Slovenska: <http://www.nbs.sk>

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek reprodukcie tohto časopisu alebo jeho časti a iné publikovanie vrátane jeho elektronickej formy nie sú povolené bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

SLOVENSKO V KONTEXTE EURÓPSKEJ INTEGRÁCIE

KDE SME BOLI A KAM SMERUJEME

Marián Jusko
guvernér Národnej banky Slovenska

Guvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko sa zúčastnil na Medzinárodnej vedeckej konferencii, ktorá sa konala v dňoch 9. až 10. októbra 2003 pri príležitosti 50. výročia založenia Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave. Konferencia bola pod názvom *Tranzitívne ekonomiky v procese európskej integrácie*. Guvernér NBS vystúpil na konferencii s referátom na tému *Slovensko v kontexte európskej integrácie – kde sme boli a kam smerujeme*. Na úvod svojho vystúpenia zdôraznil význam konania medzinárodnej konferencie v čase, keď dochádza k naplneniu integračných snáh SR do Európskej únie. Zároveň pripomenul, že NBS sa v tomto období podieľala na rozpracovaní stratégie prijatia eura v SR. Marián Jusko sa v hlavnej časti svojho referátu, ktorú následne uverejňujeme, zameril na skúsenosti z transformačného procesu z pohľadu centrálnej banky a prezentoval názory a očakávania týkajúce sa budúceho vývoja.

Slovenská republika našťastie nikdy nezažila hyperinfláciu a s výnimkou prvých rokov po revolúcii sa jej úroveň pohybovala zväčša pod hodnotou 10 %, pričom v minulom roku bola zaznamenaná jej najnižšia úroveň (3,3 %).

Spomaľovanie dynamiky inflácie, inými slovami udržanie cenovej stability, predstavovalo pre NBS vždy jej hlavný cieľ. Vzhľadom na v podstate priaznivý vývoj cien, nepredstavovala však inflácia pre NBS sama o sebe podstatnejší problém. Súviselo to s tým, že jej vysoké úrovne boli ovplyvnené najmä zásahmi vlády do regulovaných cien, ktoré nebolo možné a predovšetkým vhodné eliminovať prísnou menovou politikou.

V súvislosti s existujúcim fenoménom regulovaných cien, pristúpila NBS k definovaniu aj takzvanej jadrovej inflácie, ktorá mala do určitej miery vyjadrovať zjednodušene povedané úspešnosť menovej politiky. Táto podmnožina alebo frakcia inflácie však nikdy nenahradila v centre záujmu NBS celkový index spotrebiteľských cien, ktorý je pre občanov zrozumiteľnejší a zároveň reálne odráža vývoj ich životných nákladov.

Po roku 2004 očakávame ukončenie prispôsobenia sa regulovaných cien oprávneným nákladom, ako aj završenie daňovej reformy v oblasti nepriamych daní, a s tým súvisiace postupné približovanie celkovej inflácie k jadrovej. Po tomto období, teda v strednodobom horizonte, by sa celková inflácia

mala pohybovať na úrovniach krajín EÚ, čím bude dokončený proces desinflácie. To by nám malo umožniť v rokoch 2006 až 2007 byť pripravený na splnenie Maastrichtského inflačného kritéria.

Vzhľadom na vysokú otvorenosť ekonomiky SR (asi 160 % HDP) dôležitú úlohu zohráva aj vývoj výmenného kurzu. Preto do roku 2001 bol cieľ NBS udržovanie stability meny (t. j. tak vnútornej, v podobe inflácie, ako aj vonkajšej, v podobe výmenného kurzu) a do roku 1998 bol platný režim fixného výmenného kurzu.

Práve vo výmennom kurze sa odráža stav ekonomiky. Akákoľvek vnútorná nerovnováha sa prejaví v zmene kurzového vývoja. Veľký vplyv na jeho vývoj majú aj neekonomické, či už pozitívne alebo negatívne udalosti, ktoré bývajú väčšinou politického charakteru. Hodnota výmenného kurzu predstavuje akýsi barometer celkového vývoja ekonomiky, pričom jeho zmeny sú rýchle a v mnohých prípadoch aj pre ekonomický vývoj podstatné. Zmeny výmenného kurzu sa prenášajú do ekonomiky a ovplyvňujú tak cenovú úroveň, ako aj vývoj HDP (čo súvisí s tým, že export a import každý v priemere predstavuje 70 až 80 % z HDP).

Prístup NBS ku kurzovému vývoju a aktivity NBS na devízovom trhu boli ovplyvnené najmä procesom liberalizácie bežného a finančného účtu platobnej bilancie. Odstránenie priamych administratívnych nástrojov viedlo k zavedeniu nových nástrojov. Úro-

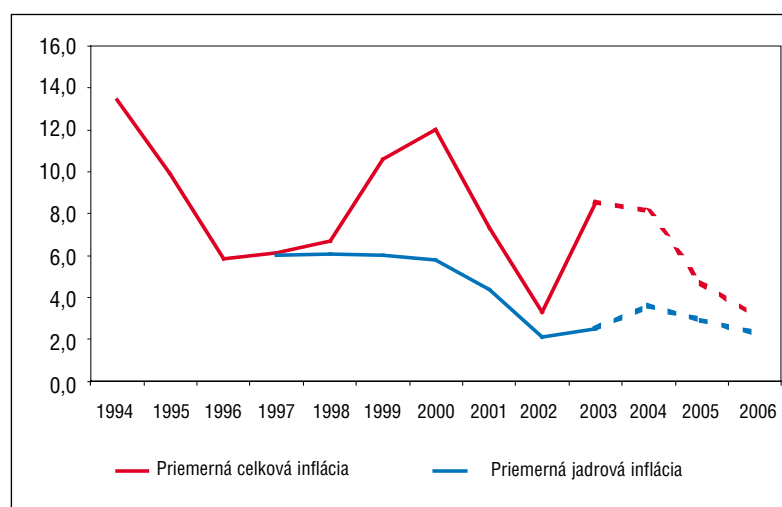
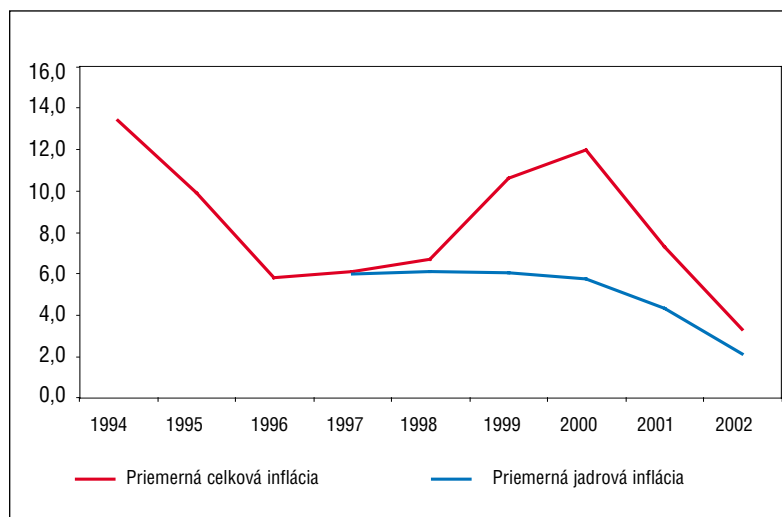
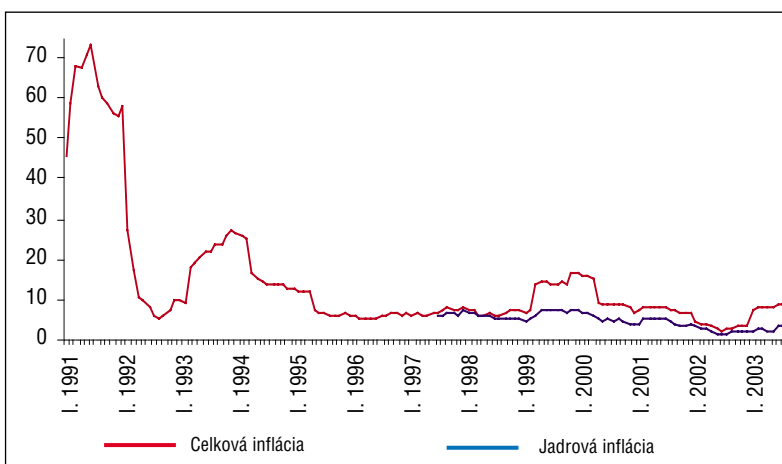
kové sadzby a intervencie na medzi-bankovom devízovom trhu tak nahradili režim prístupových podmienok obchodných bánk na devízový fixing NBS.

V rámci kurzového režimu od roku 1993 došlo k jednej devalvácii, potom k niekoľkým zmenám fluktuatívneho pásma z $\pm 0,5\%$ na $\pm 7\%$. Voľná mobilita kapitálu v kombinácii s komplikovanou vnútropolitickou situáciou, znásobenou volebným obdobím a krízou v Rusku, zavřila obdobie fixného režimu výmenného kurzu, naviazaného na kôš dvoch, predtým piatich mien. Nakoniec bol v roku 1998 zavedený floating. V súčasnosti predstavuje referenčnú menu euro, čím sa NBS tiež prispôsobila meniacej sa menovej štruktúre nášho zahraničného obchodu.

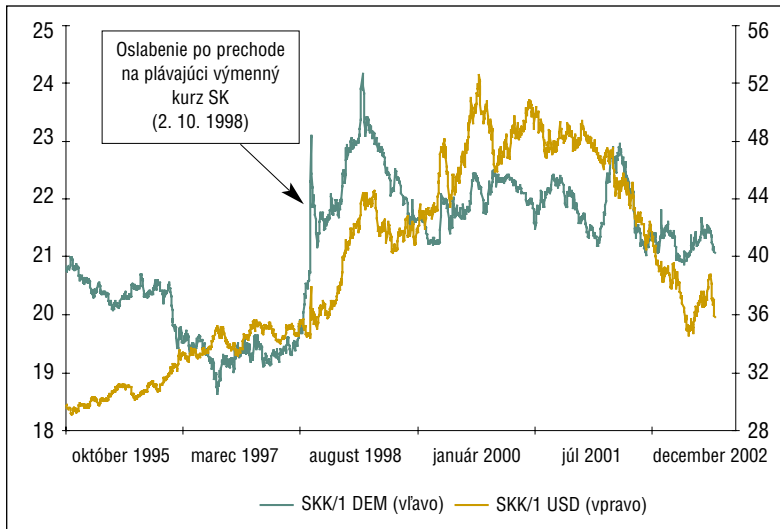
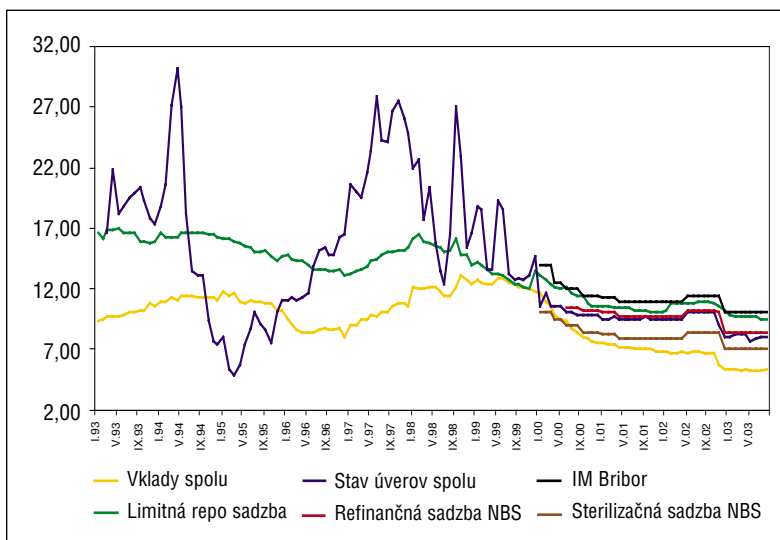
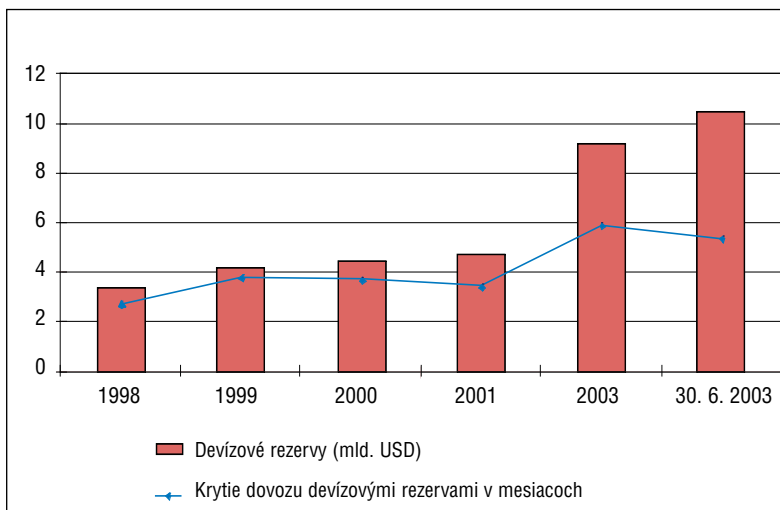
Vývoj výmenného kurzu je však NBS do určitej miery korigovaný, a to najmä vtedy, ak nezodpovedá výkonnosti ekonomiky. Záujem NBS je, aby krátkodobý kapitál nepredstavoval hlavný, od ekonomicky a fundamentálnej reality odtrhnutý, zdroj pohybov výmenného kurzu. Tak ako v minulosti, aj v súčasnom režime výmenného kurzu sa využíva ako doplnkový nástroj k devízovým intervenciám peňažný trh, a to buď prostredníctvom obmedzenia refinancovania alebo sterilizovania zdrojov, resp. prostredníctvom priamej zmeny úrokových sadzieb. Po deprecii výmenného kurzu po zavedení floatingu je možné charakterizovať vývoj výmenného kurzu voči referenčnej mene ako relatívne stabilný, ktorý osciloval v pásme $+5$ až -10% . To znamená, že v doterajšom období sa podarilo (až na krátkodobé výkyvy) korigovať a ovplyvňovať výmenný kurz aktivitami NBS v obdobiach či už depreciačných alebo apreciačných tlakov.

V strednodobom horizonte je v prípade priaznivého vývoja vo verejných financiách možné očakávať prevládanie práve apreciačných tlakov, z ktorých istá časť by mala pochádzať práve z priaznivého vývoja reálnej ekonomiky, a to z dôvodu rýchlejšieho rastu produktivity práce.

Vývoj celkovej inflácie od roku 1991

To by predstavovalo jeden z faktorov dobiehania ekonomickej úrovne krajín EÚ. Do obdobia prijatia eura nepredpokladáme zásadnú zmenu kurzového režimu, pričom zámerom je vstúpiť do ERM II tak,

Vývoj výmenného kurzu SK

Vybrané úrokové sadzby v %

Devízové rezervy NBS

aby bolo obdobie nášho členstva minimalizované. Hlavným dôvodom je snaha obmedziť vznik špekulatívnych snáh krátkodobých investorov, ktoré by súviseli s ohraňovaním fluktuálneho pásma, čoho svedkami sme boli v prípade Maďarskej republiky.

Pohľadnutie sa do minulosti menovej politiky NBS poukazuje na dynamický proces zmien výkonu menovej politiky a jej konvergenciu k praktikám bežným vo vyspelom svete.

Čo sa týka menovopolitických nástrojov NBS, tie prešli tiež podstatnými zmenami. NBS využívala úverové limity, poskytovala redistribučné, resp. iné refinančné úvery, stanovovala objem zdrojov na obchodovanie s obchodnými bankami, čo sa následne prejavovalo v úrokových sadzbách, t. j. NBS uplatňovala takzvaný kvantitatívny spôsob výkonu menovej politiky. NBS sa postupne musela prispôsobiť presadzovaniu svojich záujmov v prostredí nadbytkov zdrojov obchodných bánk, t. j. v prostredí prechodu z refinančnej na sterilizačnú stranu. NBS v predchádzajúcom období nepriamo poskytovala úvery verejnemu sektoru, musela sa vysporiadať tak s obdobím úverového boomu, ale aj s obdobím credit crunch, s ukončením činnosti niektorých obchodných bánk, s privatizáciou iných.

Postupne NBS zvyšovala dôraz na používanie úrokových sadzieb ako nástroja, ktorý je harmonizovaný s ECB. V dôsledku toho bola zavedená základná úroková sadzba na dvojtýždňové REPO tendre a jednodňové refinančné a sterilizačné úrokové sadzby. Vplyvom toho došlo k výraznému stabilizovaniu úrokových sadzieb peňažného trhu, ktoré sa logicky pohybujú v stanovenom rozpätí. V súvislosti s aktuálnym, ale aj očakávaným makroekonomickým vývojom, ako aj v súvislosti so zámerom korigovania neodôvodneného apreciačného trendu výmenného kurzu bola celková úroveň vyhlasovaných úrokových sadzieb znížená o približ-

ne 2 – 3 percentuálne body. Tomuto vývoju sa prispôsobili aj úrokové sadzby obchodných bánk vyhlasované voči primárnym klientom z úverov a z vkladov. Vzhľadom na avizované integračné snahy vlády SR a očakávanú postupnú desinfláciu je možné predpokladať pokračovanie ďalšieho znižovania úrokových sadziieb.

Harmonizácia inštrumentária NBS sa prejavila aj v znížení nárokov na OB v podobe zmeny sadziieb PMR. Celkovo tak bola z tohto zdroja zvýšená likvidita obchodných bánk o zhruba 30 mld. Sk. Spolu s vplyvom týchto privatizačných príjmov, ktoré boli použité v domácej ekonomike, z NBS do obchodných bánk prišlo dodatočných 100 mld. Sk. To spolu s úročením účtu štátu, ktorý nesmie prejsť do debetu a úročením prostriedkov určených na dôchodkovú reformu zvyšuje náklady NBS. Očakávame, že vstupom do eurozóny sa NBS opätovne dostane na refinančnú stranu, pretože v rámci spoločného peňažného trhu sa voľná likvidita terajších kandidátskych krajín rozptýli a dôjde k miernemu zníženiu refinančnej pozície ECB.

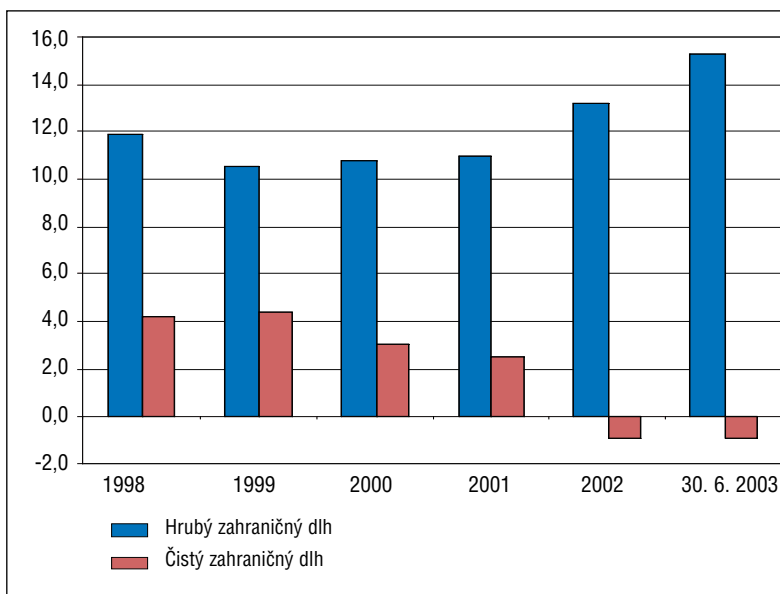
Privatizačné aktivity vlády SR sa prejavili aj v náraste devízových rezerv NBS, ktorých objem v porovnaní s priemerným mesačným dovozom, ako aj v porovnaní s angažovanosťou krátkodobého kapitálu je možné považovať za viac ako dostatočný.

Najmä vplyvom vývoja devízových rezerv NBS presiahol objem celkových devízových aktív SR hodnotu celkového zahraničného dlhu, čím sa SR dostala z pozície čistého dlžníka do pozície čistého veriteľa.

Na záver môžeme konštatovať, že SR (ako je aj z uvedených grafov zrejmé) prešla podstatnou časťou procesu transformácie. Uskutočnenie plánovanej daňovej reformy a reformy dôchodkového systému, ako aj vytvorenie podmienok pre pokračovanie prílevu PZI bude predstavovať ďalší posun ekonomiky SR, ale už nie na ceste transformácie, ale skôr na ceste konvergencie k úrovni krajín EÚ. Zámery vlády aj vo vzťahu k znižovaniu fiškálneho deficitu spolu s pripravovanými reformami predstavujú podstatný a nevyhnutný základ na zvyšovanie reálnej výkonnosti ekonomiky, na stabilizovanie, prípadne apreciaciu výmenného kurzu a celkovo základ pre udržateľný rast. Očakávame, že celý tento proces bude v strednodobom horizonte ukončený prijatím spoločnej meny a začlenením sa do eurozóny.

Zahranicičný dlh

(v mld. USD)

MF SR a NBS pripravili v 1. polovici roku 2003 návrh Stratégie prijatia eura v SR. Zo stratégie vyplýva, že Slovensko by malo prijať euro čo najskôr potom, ako bude schopné udržateľným spôsobom plniť Maastrichtské kritériá. Znamená to tiež, že prijatie eura sa predpokladá až potom, keď sa realizujú potrebné reformy, ktoré by mali garantovať potrebnú konvergenciu a stabilitu počas fungovania v ERM II a plnenie Paktu stability a rastu po prijatí eura.

Po ukončení verejnej diskusie vláda prerokovala tento spoločný materiál a rozhodla o vypracovaní konkretizácie Stratégie v 1. polroku roku 2004. Predpokladáme, že v tomto čase bude možné presnejšie posúdiť náklady a čas potrebný na implementáciu reforiem, ktoré sú predpokladom prijatia konkrétnych krokov v rámci Stratégie, najmä rozhodnutia o vstupe do ERM II.

V podmienkach SR je možné považovať rok 2008 za teoreticky najskorší možný termín prijatia spoločnej meny, čo by znamenalo splniť Maastrichtské kritériá v hodnotiacom roku 2006. Aký termín plnenia týchto kritérií, predovšetkým fiškálneho deficitu bude reálny, to je v kompetencii vlády SR, pretože splnenie ostatných kritérií je tým ovplyvnené, pričom už v súčasnosti dochádza k plneniu kritéria dlhodobých úrokových sadziieb a verejného dlhu. Preto je konsolidácia verejného rozpočtu pre ďalšiu stratégiu smerujúcu k prijatiu eura rozhodujúca.

Na základe mojich praktických skúseností predpokladám, že prvá dekáda 21. storočia bude pre SR znamenať prijatie spoločnej meny so všetkými, predovšetkým priaznivými dôsledkami z toho prameniacimi.

TRANZITÍVNE EKONOMIKY V PROCESSE EURÓPSKEJ INTEGRÁCIE

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA

doc. Ing. Vladimír Gonda, PhD.

*Pri príležitosti 50. výročia založenia Národohospodárskej fakulty EU v Bratislave sa v dňoch 9. – 10. októbra 2003 na pôde Ekonomickej univerzity konala medzinárodná vedecká konferencia **Tranzitívne ekonomiky v procese európskej integrácie**. Záštitu nad konaním konferencie prevzal guvernér NBS Marián Jusko. Zámerom tohto vedeckého podujatia bolo analyzovať teoretické a praktické otázky transformácie ekonomiky SR a ďalších krajín strednej a východnej Európy, ako aj otázky ich začleňovania do EÚ a EMU.*

Rokovanie sa uskutočnilo za účasti širokej ekonomickej verejnosti – učiteľov a výskumných pracovníkov Ekonomickej univerzity v Bratislave, zástupcov iných univerzít zo Slovenska i zo zahraničia, ako aj pracovníkov profesionálnych výskumných pracovísk a predstaviteľov hospodárskej praxe. Celkove sa na konferencii aktívne zúčastnilo vyše 270 odborníkov, z toho 70 zo zahraničia: z Českej republiky, Poľska, Portugalska, Rakúska, Ruskej federácie, USA a Veľkej Británie.

Rokovanie, ktoré sa prvý deň dopoludnia konalo v pléne, otvoril a viedol doc. Ing. Vladimír Gonda, PhD., prodekan Národohospodárskej fakulty EU pre vedu a doktorandské štúdium. Formuloval ciele konferencie a uviedol, že predmetné vedecké podujatie sa koná ako súčasť akcií pri príležitosti 50. výročia konštituovania Národohospodárskej fakulty, ktoré si NHF EU pripomína v tomto roku.

Prof. Ing. Vojtech Kollár, CSc., rektor EU v Bratislave vo svojom príhovore k 50. výročiu NHF podčiarkol, že účasť významných osobností politického, spoločenského a hospodárskeho života SR, zahraničných hostí, absolventov fakulty, spolupracujúcich partnerských inštitúcií, priateľov a sympatizantov fakulty vytvára nielen slávnostný rámec medzinárodnej vedeckej konferencie, ale je aj prejavom úcty a významu NHF pri naplňaní jej poslania. Národohospodárska fakulta EU má v súčasnosti dôležité postavenie na Slovensku pri výchove a vzdelávaní ekonómov – národohospodárov. Ťažisko pedagogickej a vedecko-

Pohľad na predsednícky stôl. Zľava: Ivan Mikloš, podpredseda vlády a minister financií SR, Vojtech Kollár, rektor EU v Bratislave, Rudolf Sivák, dekan NHF EU v Bratislave, Marián Jusko, guvernér NBS.

výskumnej činnosti fakulty predstavuje získavanie, tvorba a rozvoj teoretických, ale aj empirických poznatkov o trhovom hospodárstve a hospodárstve SR osobitne. Svojou štruktúrou akreditovaných študijných odborov, kvalitou vedeckovýskumnej práce, internacionalizáciou štúdia a medzinárodnou spolupracou sa NHF zara-

dňuje na popredné miesto medzi fakultami na univerzite i medzi ekonomickými a manažérskymi fakultami v sieti vysokých škôl v SR.

Hlavný referát na plenárnom zasadnutí konferencie predniesol Ing. Ivan Mikloš, podpredseda vlády a minister financií SR. Vo svojom referáte Slovenská ekonomika v EÚ, nové možnosti a nové výzvy priblížil plnenie nominálnej a reálnej konvergencie, výhody daňovej reformy a zmienil sa aj o zámeroch pripravovaného štátneho rozpočtu na rok 2004. Vývoj v roku 2003 hodnotil pozitívne, pretože, ako uviedol, zakladá priaznivé tendencie do budúcnosti. Cenové deregulácie a zmeny daní sa majú ukončiť v nasledujúcom roku. Podľa I. Mikloša zavedenie 19-percentnej rovnej

dane z príjmov a 19-percentnej sadzby DPH zjednoduší a sprehľadní daňový systém. Od daňovej a odvodovej reformy si vláda sľubuje oživenie hospodárstva a podporu podnikania na Slovensku. Deficit štátneho rozpočtu sa má v tomto roku znížiť na asi 5 % HDP a v budúcom roku vláda SR predpokladá jeho ďalšiu redukciu na úroveň 3 % HDP. Splnenie Maastrichtských kritérií bude závisieť od viacerých rozhodnutí a ich načasovania. Predpokladom dosiahnutia ich plnenia je nevyhnutnosť pokračovať v štrukturálnych reformách. Vyslovil presvedčenie, že po vstupe do Európskej únie bude rast ekonomiky SR rýchlejší. Poslucháčov zaujala najmä téza, ktorá bola v rozprave predmetom živej polemiky, že slovenská ekonomika nie je už ekonomikou tranzitívnou, ale je ekonomikou konvergujúcou.

Druhý hlavný referát na plenárnom zasadnutí konferencie predniesol Ing. Marián Jusko, CSc., guvernér Národnej banky Slovenska, pod názvom Slovensko v kontexte európskej integrácie – kde sme boli a kam smerujeme. (Pozri príspevok na str. 2 – 5.)

Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD., dekan NHF EU vo svojom vystúpení Vysokoškolské vzdelávanie pred vstupom SR do EÚ (ekonomické aspekty) o. i. uviedol, že učiteľia fakulty od vzniku fakulty pripravili vyše 20 tisíc absolventov. Veľká väčšina z nich našla uplatnenie v praxi, čo považuje za pozitívny a potešiteľný jav. Monitorovacie analýzy Národného úradu práce potvrdzujú, že absolventi NHF sú na trhu práce stále žiadaní a uplatňujú sa vo všetkých segmentoch trhovej ekonomiky.

Zdôraznil, že Národohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita a slovenské vysoké školy vôbec musia flexibilne reagovať na očakávané zmeny na trhu práce, ako aj na proces globalizácie, vstup SR do EÚ, a tým aj nové konkurenčné prostredie, v ktorom budú poskytovať vysokoškolské vzdelanie. To okrem iného predpokladá intenzívnejšiu medzinárodnú vedeckovýskumnú spoluprácu a intenzívnejšie zapojenie sa do projektov riešených v rámci širšieho európskeho, resp. svetového vedeckovýskumného priestoru. Súčasný model financovania vysokých škôl považuje R. Sivák za neudržateľný. Za perspektívne považuje viaczložkové financovanie vysokých škôl, ktoré je známe v krajinách s vyspelou trhovou ekonomikou.

Na plenárnom zasadnutí ďalej vystúpili Ing. Robert Šimončíč, generálny riaditeľ Microsoftu Slovakia, s.r.o., predseda Európskej rady Amerických obchodných komôr, ktorý sa vo svojom príspevku sústredil na ekonomické vplyvy transformačných technológií v procese európskej integrácie a hosť. doc. Ing. Peter Staněk, CSc., pracovník ÚSaSE SAV. Poslucháčov zaujal príspevkom venovaným makroekonomickým a mikroeko-

nomickým dôsledkom vstupu SR do EÚ. Zdôraznil, že našou úlohou dnes je sústrediť sa na koordináciu daňovej politiky, sociálnej politiky, penzijnej politiky, regionálnej politiky, koordináciu v oblasti ekologickej politiky, v oblasti agrosektora i trhu práce. Nevyhnutnosť dosiahnuť Maastrichtské kritériá vyžaduje dôslednú reformu v oblasti verejných financií. Ekologizácia ekonomiky vytvára podľa P. Staněka obrovskú potrebu investícií, ale zároveň aj obrovský odbytový priestor. Prijatie bezpečnostných noriem znamená dosiahnutie vyššej úrovne bezpečnosti práce. Realizácia projektov v oblasti dopravy, infraštruktúry, ekológie znamená zároveň podstatné skvalitnenie tak podnikateľského prostredia, ako aj celkového života obyvateľstva. Na druhej strane máme sériu nutných krokov v oblasti prijatia technických, bezpečnostných, ekologických a iných noriem, ktoré majú charakter komunitárneho práva a sú teda nadradené národnému právu. V závere svojho vystúpenia uviedol, že v súčasnosti sme svedkami zásadných globalizačných zmien. Slovensko samotné v procese týchto zmien neobstojí; ako súčasť veľkého hospodárskeho priestoru Európskej únie má podstatne väčšie šance – tak na celkovej úrovni ekonomiky, ako aj pre jednotlivé ekonomické subjekty. Avšak reálne využitie priestoru, ktorý EÚ ponúka, bude závisieť od rozhodnutí vlády, formovania podnikateľského prostredia, ale aj od aktivity jednotlivých podnikateľských subjektov. V tomto vidí P. Staněk plus aj mínus vstupu do Európskej únie. A z tohto hľadiska treba hodnotiť aj očakávané efekty vstupu do EÚ v strednodobom či dlhodobom horizonte. Samotný vstup do EMU vytvorí sériu ďalších nových pozitívnych momentov, ale jeho načasovanie bude veľmi závisieť od reálne dosiahnutej hospodárskej situácie, realizovaných reforiem predovšetkým v oblasti verejného sektora a zásadného zefektívnenia celej ekonomiky. Až v takomto prípade možno očakávať tie pozitívne efekty, ktoré od vstupu nielen do Európskej únie, ale aj do menovej únie očakávame.

V nasledujúcej rozprave sa diskutovalo o otázkach kritérií pre definovanie tranzitívnej, resp. konvergujúcej ekonomiky, o aktuálnych otázkach transformácie vysokého školstva na Slovensku atď.

Rokovanie konferencie pokračovalo popoludní a na druhý deň prácou v ôsmich sekciách.

Cieľ medzinárodnej vedeckej konferencie vo forme prezentácie a medzinárodnej výmeny skúseností z prístupového procesu Slovenska a ďalších krajín strednej a východnej Európy do EÚ a EMU bol splnený. Tézy všetkých príspevkov, ktoré boli prezentované na konferencii, budú publikované v zborníku, čím sa vytvorí priestor na sprístupnenie názorov aj širšej odbornej verejnosti.

Foto: Zuzana Jójárt

VÝVOJ LIKVIDITY OBCHODNÝCH BÁNK A FAKTORY, KTORÉ JU OVPLYVŇOVALI V ROKU 2002 A 2003

Ing. Soňa Siraňová, Národná banka Slovenska

Národná banka Slovenska (ďalej NBS) uplatňuje od roku 2000 kvalitatívny spôsob výkonu menovej politiky. Tento sa od pôvodného, kvantitatívneho, líši predovšetkým tým, že NBS určuje cenu peňazí, t. j. vyhlasuje úrokové sadzby.

Novému spôsobu implementácie zámerov menovej politiky bolo prispôsobené aj inštrumentárium NBS. Ťažisko operácií NBS na finančnom trhu sa vykonáva prostredníctvom štandardizovaných nástrojov, ktoré sú vo veľkej miere harmonizované so systémom európskych centrálnych bánk. Obchodné banky môžu svoju aktuálnu likvidnú pozíciu riešiť automatickým prístupom k sterilizačným alebo refinančným zdrojom NBS na jednodňovej báze za vopred stanovenú úrokovú sadzbu. Strednodobá alebo štruktúrna nerovnováha medzi dopytom a ponukou po peniazoch sa kompenzuje prostredníctvom hlavného nástroja – štandardizovaného REPO obchodu, vyhlasovaného jedenkrát týždenne s 2-týždňovou splatnosťou za vyhlásenú limitnú úrokovú sadzbu.

Ak je vo finančnom sektore nižší objem likvidity, ako je potrebné na zabezpečenie všetkých finančných tokov v ekonomike, NBS obchodným bankám „požičiava“ dodatočné zdroje. Pretrvávanie uvedenej situácie z dlhodobého hľadiska znamená, že NBS je vo vzťahu k bankovému sektoru v refinančnej pozícii. Naopak, ak aktuálna ponuka peňazí prevyšuje dopyt, centrálna banka sťahuje prebytočnú likviditu s cieľom korigovať situáciu na finančnom trhu. Pretrvávanie tejto situácie z dlhodobého hľadiska potom znamená, že NBS je v sterilizačnej pozícii. Pozícia NBS voči obchodným bankám však nie je určovaná rozhodnutiami NBS len vo vzťahu k aktuálnemu stavu likvidity, ale zohľadňuje aj smerovanie NBS k plneniu jej hlavného cieľa. Niekedy sa operácie na voľnom trhu využívajú aj ako doplnujúci nástroj k devízovým intervenciám.

Najvýznamnejšie kanály prílevu a odlevu likvidity slovenského bankového sektora predstavujú verejné financie (resp. prostriedky štátu deponované v NBS), obeživo, operácie NBS na devízovom trhu (devízové intervencie) a ostatné nešpecifikované faktory, súvisiace najmä s privatizačným procesom, resp. s uvoľňovaním prostriedkov z niektorých bilančných účtov NBS. Verejné financie majú väčšinu svojich účtov

v NBS. Na likviditu obchodných bánk pôsobia prostredníctvom svojho bežného hospodárenia, t. j. aktuálnou prevahou príjmov nad výdavkami (absorbciou likvidity), resp. analogicky – dodávaním likvidity formou prevahy výdavkovej stránky. Druhým kanálom verejných financií, ovplyvňujúcim vývoj likvidity, je okruh štátnych cenných papierov. Ak v danom období splátky cenných papierov prevyšujú objem nových emisií, pôsobí tento okruh prolikvidne a naopak.

Vývoj likvidity obchodných bánk v roku 2002

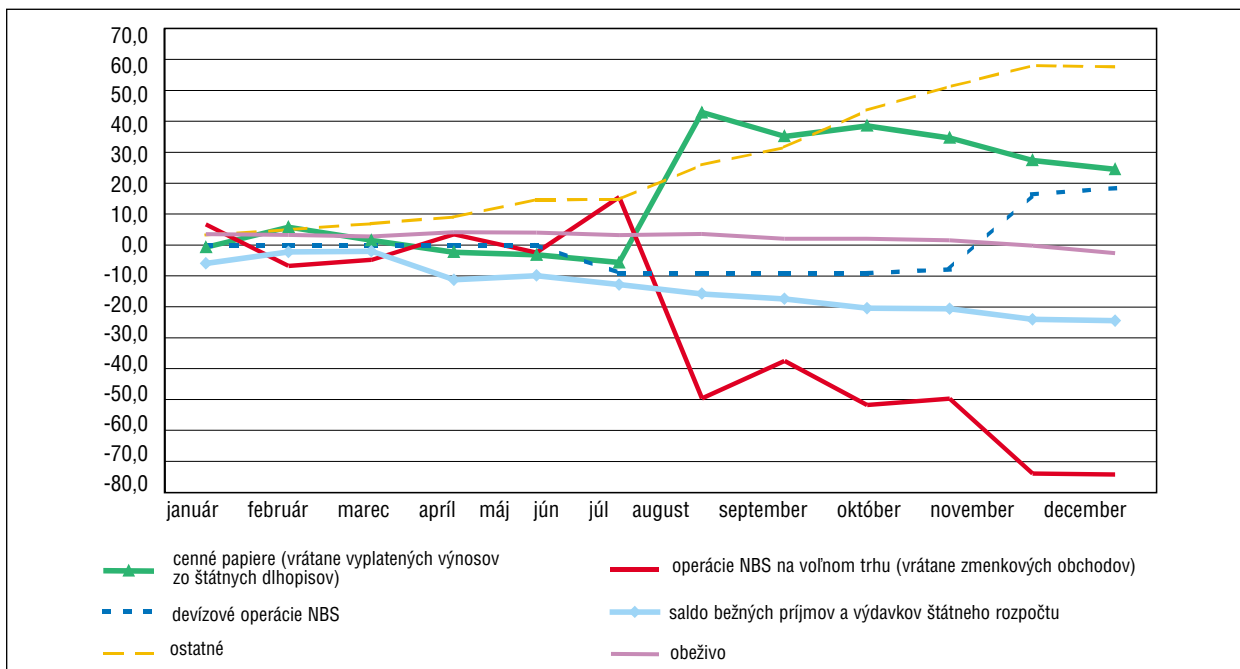
Od októbra 1999 sa NBS nachádza v sterilizačnej pozícii, ktorá sa postupne prehĺbuje až na súčasných v priemere okolo 161 mld. Sk v 1. polroku 2003. Výraznejšie prehĺbenie sterilizačnej pozície NBS nastalo v roku 2002 predovšetkým s ohľadom na proces privatizácie, t. j. prílevom dodatočných zdrojov zo zahraničia. Príjmy Fondu národného majetku SR (ďalej FNM), pochádzajúce z predaja majetkových podielov štátu najmä v Slovenskom plynárenskom priemysle (ďalej SPP), rozvodných energetických podnikoch Slovenských elektrární, Slovenskej poisťovni, Transpetrole a z uvoľnenia viazaných vkladov z predaja Slovenskej sporiteľne a Všeobecnej úverovej banky, dosiahli zhruba 150 mld. Sk a boli v plnom rozsahu deponované na účte FNM v NBS. Približne polovica z nich smerovala v rámci použitia do domáceho bankového sektora a prispievala k výraznému zvyšovaniu jeho likvidných zdrojov (v grafe č. 1 ako súčasť faktora „ostatné“, ktorý v roku 2002 dodal likviditu v kumulatívnom objeme 57,6 mld. Sk, a faktora „cenné papiere“, ktorého vplyv predstavoval prílev likvidity v kumulatívnom vyjadrení 24,5 mld. Sk).

Keďže podstatnú časť uvedených prostriedkov predstavovali príjmy z predaja majoritného podielu štátu v SPP (121 mld. Sk uhradených a deponovaných na účet FNM v NBS v polovici júla), práve obdobie od tohto momentu až do konca roku 2002 bolo v dôsledku ich uvoľňovania charakterizované výraznejším objemovým zvýšením operácií NBS na voľnom trhu (graf č. 1, krivka faktora „operácie NBS na voľnom trhu“) a následným narastaním objemu sterilizačnej pozície NBS voči bankovému sektoru (z 59 mld. Sk k 15. 7. 2002 na 144 mld. Sk k 31. 12. 2002).

Graf č. 1 Kumulatívny vplyv jednotlivých faktorov na likviditu bankového sektora v roku 2002

v mld. Sk

Cenné papiere – emisie a splátky štátnych cenných papierov (t. j. štátnych dlhopisov a štátnych pokladničných poukážok) vrátane splátok výnosov zo štátnych dlhopisov.

Devízové operácie NBS – intervencie NBS na devízovom trhu.

Saldo bežných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu – saldo, resp. rozdiel bežných príjmov štátneho rozpočtu z obchodných bánk (z podstatnej časti daňové príjmy) a bežných výdavkov štátneho rozpočtu, smerujúcich do obchodných bánk (vynímajúc splátky štátnych cenných papierov a výnosov zo štátnych dlhopisov voči domácomu bankovému sektoru a splátky zahraničnej dlhovej služby).

Obeživo – prírastok, resp. úbytok obeživa, emitovaného NBS.

Ostatné – súhrn ostatných vplyvov vo forme prírastku, resp. úbytku likvidity vo vzťahu k bankovému sektoru (napr. uvoľňovanie privatizačných zdrojov FNM deponovaných v NBS, uvoľňovanie prostriedkov z vkladov orgánov územnej samosprávy v NBS, prostriedkov z dotačných účtov obeživa a z niektorých ďalších bilančných účtov NBS).

Operácie NBS na voľnom trhu – štandardné dvojtýždňové REPO tendre NBS s obchodnými bankami, jednoduché vklady obchodných bánk v NBS, jednoduché refinancovanie obchodných bánk v NBS (v roku 2002 vrátane zmenkových operácií) a emisie pokladničných poukážok NBS, ktoré predstavujú protiváhu, resp. kompenzáciu vplyvu ostatných vyššie uvedených faktorov na likviditu bankového sektora

Poznámky:

Vývoj faktorov je sledovaný v kumulatívnom vyjadrení od začiatku kalendárneho roka.

Grafické zobrazenie krivky príslušného faktora v kladných hodnotách predstavuje dodávanie likvidity do bankového sektora vplyvom vývoja daného faktora.

Grafické zobrazenie krivky príslušného faktora v záporných hodnotách predstavuje odčerpávanie likvidity z bankového sektora vplyvom vývoja daného faktora.

Prostriedky z privatizácie boli uznesením vlády SR určené na vopred stanovené účely a ich uvoľňovanie z účtu FNM v NBS bolo postupné a nepremietlo sa v plnej miere do okamžitého nárastu likvidity. Prostriedky z predaja SPP v objeme 61,7 mld. Sk, určené na riešenie reformy dôchodkového systému, boli deponované vo forme termínovaného vkladu Ministerstva financií SR v NBS. Vzhľadom na ich predpokladané použitie až od roku 2004 bol ich vplyv na likviditu bankového sektora v doterajšom období neutrálny.

Časť privatizačných príjmov bola vládou určená na obsluhu domácej dlhovej služby, čo sa prejavilo v zmene charakteru pôsobenia okruhu cenných papierov na likviditu obchodných bánk. Použitím privatizačných príjmov z predaja SPP v objeme 49,3 mld. Sk na splátky domáceho štátneho dlhu vznikol priestor na zníženie zaťaženia verejných financií z hľadiska objemu nových emisií štátnych cenných papierov. Na dru-

hej strane však objem likvidity, predstavujúci za štandardných podmienok potenciálny objem emisií štátnych cenných papierov, potrebných na pokrytie splátok domáceho dlhu, zostával neodčerpaný v obchodných bankách. V týchto súvislostiach pôsobil okruh cenných papierov v druhej polovici roku 2002 v kumulatívnom vyjadrení v smere dodávania likvidity a vyžadoval dodatočnú sterilizáciu zo strany NBS (graf č. 1 – pohyb faktora „cenné papiere“ od júla až do konca roku 2002 v kladných hodnotách, predstavujúcich prílev likvidity v kumulatívnom objeme približne 24,5 mld. Sk).

Súvislosť medzi použitím zdrojov z privatizácie (najmä príjmov z predaja SPP) a operáciami NBS na voľnom trhu je zrejma aj z grafu č.1, kde vývoj faktorov „ostatné“ a „cenné papiere“ bol vo vzťahu k „operáciám NBS na voľnom trhu“ od polovice júla 2002 charakterizovaný tvarom roztvárajúcich sa nožníc.

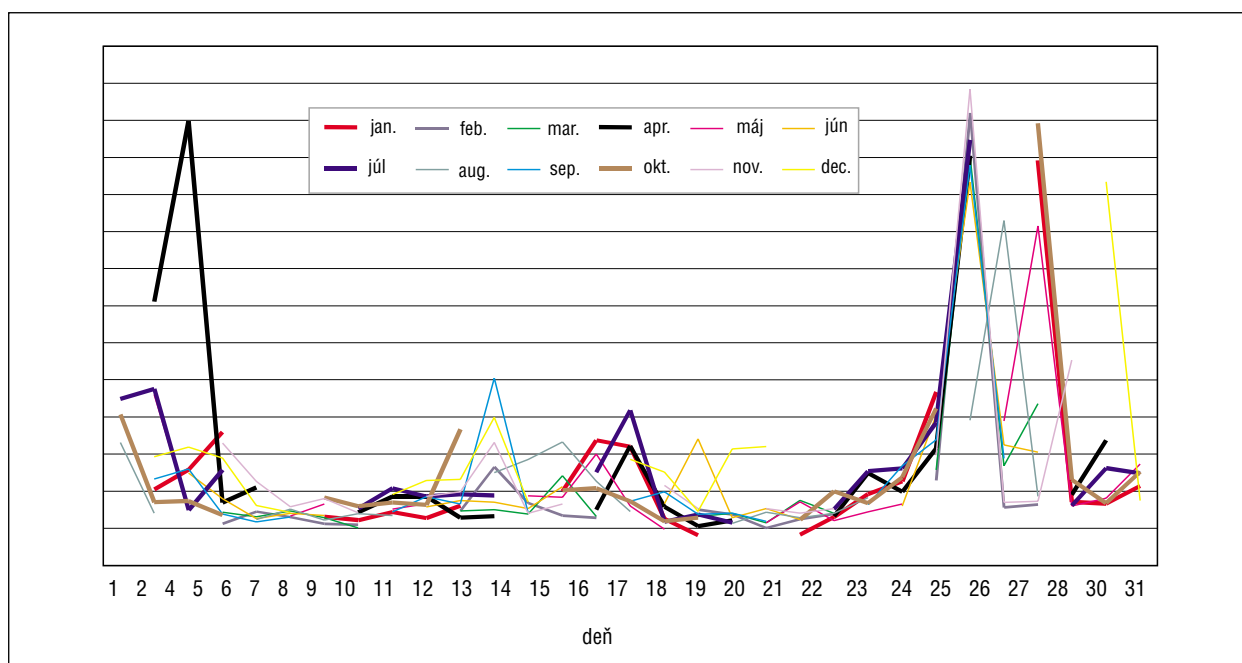
Prolikvidný vplyv uvoľňovania privatizačných príjmov FNM bol v poslednom štvrtroku 2002 (objemovo najvýraznejšie v novembri) doplnený aj prísunom korunovej likvidity z intervencií NBS na devízovom trhu, zameraných proti nadmernému posilňovaniu slovenskej koruny. Celkový prílev likvidity z tohto zdroja dosiahol v roku 2002 v kumulatívnom vyjadrení 18,4 mld. Sk (graf č. 1 – vývoj faktora „devízové operácie NBS“).

č. 1 – pohyb faktora „saldo bežných príjmov a výdavkov ŠR“ v záporných hodnotách, predstavujúcich odčerpávanie likvidity v kumulatívnom objeme 24,5 mld. Sk)*

Z nasledujúceho grafu je zrejmé, ako príjmová stránka štátneho rozpočtu ovplyvňovala likviditu obchodných bánk v priebehu kalendárneho mesiaca (jednotlivé mesiace roku 2002).

Graf č. 2 znázorňuje kolísanie bežných príjmov štátneho rozpočtu z obchodných bánk, tvorených z pod-

Graf č. 2 Vývoj bežných príjmov štátneho rozpočtu z obchodných bánk v jednotlivých mesiacoch roku 2002

Výrazne prolikvidný charakter pôsobenia tak použitia privatizačných príjmov, ako aj devízových intervencií NBS, bol v priebehu roka čiastočne kompenzovaný odčerpávaním likvidity z obchodných bánk mierne rastúcim objemom obeživa (v kumulatívnom vyjadrení 2,7 mld. Sk) a prostredníctvom bežného hospodárenia štátneho rozpočtu. V súvislosti so štátnym rozpočtom to predovšetkým znamená, že kumulatívne saldo bežných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu, t. j. primárny deficit (bez vyplatených výnosov zo štátnych dlhopisov v objeme 24 mld. Sk, ktoré sú súčasťou faktora „cenné papiere“), sa v priebehu roka vyvíjalo v prospech bežných príjmov štátneho rozpočtu, čo vo vzťahu k likvidite obchodných bánk predstavovalo jej odčerpávanie (graf

statnej časti daňovými príjmami, v priebehu mesiaca v závislosti od termínov plnenia daňových povinností zo strany daňových subjektov podľa aktuálneho hospodárskeho kalendára.

V nadväznosti na to dosahujú krivky vývoja bežných príjmov štátneho rozpočtu vyššie hodnoty začiatkom kalendárneho mesiaca – vplyv platieb dane z príjmov, od 25. dňa kalendárneho mesiaca – vplyv platieb DPH (v mesiacoch január, apríl, júl a október sa prejavuje vplyv objemovo výraznejších platieb štvrtročnej DPH) a v termínoch podávania daňových priznaní, t. j. v závere marca, resp. začiatkom apríla, (termín na podanie daňového priznania k dani z príjmov fyzických a právnických osôb) a v závere júna, resp. za-

* Napriek tomu, že bežné hospodárenie štátneho rozpočtu sa v roku 2002 vyvíjalo deficitne, vo vzťahu k bankovému sektoru nepredstavovalo prílev likvidity, ale jej odčerpávanie. Tento na prvý pohľad rozporný vývoj súvisel s tým, že:

1. celkové výdavky štátneho rozpočtu nesmerovali v plnom rozsahu do bankového sektora, ale čiastočne aj na účty v NBS, v dôsledku čoho došlo k redukcii objemu prolikvidne pôsobiacich zdrojov,

2. výdavky na splátky výnosov zo štátnych dlhopisov, ktoré sú súčasťou celkových výdavkov štátneho rozpočtu (a vplyvajú na zvyšovanie jeho deficitu), predstavujú na účely sledovania likvidity súčasť okruhu cenných papierov (ich vplyv na likviditu bankového sektora sa teda neprejavuje prostredníctvom salda bežných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu, ale prostredníctvom okruhu cenných papierov).

Kumulatívny vplyv jednotlivých faktorov na likviditu bankového sektora v roku 2002

(v mld. Sk)

	Cenné papiere (vrátane vyplatených výnosov zo štátnych dlhopisov)	Operácie NBS na voľnom trhu (vrátane zmenkových obchodov)	Devízové operácie NBS	Saldo bežných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu	Ostatné	Obeživo
január	-0,7	6,7	0,0	-5,9	3,2	3,5
február	5,8	-6,8	0,0	-2,3	5,0	3,3
marec	1,6	-4,8	0,0	-2,0	6,9	2,7
apríl	-2,3	3,5	0,0	-11,2	9,1	4,2
máj	-3,2	-2,4	0,0	-9,8	14,7	4,0
jún	-5,7	15,5	-9,1	-12,8	14,7	3,2
júl	42,9	-49,6	-9,1	-15,7	25,9	3,6
august	35,2	-37,4	-9,1	-17,4	31,6	2,1
september	38,6	-51,8	-9,1	-20,4	43,6	2,0
október	34,7	-49,7	-7,9	-20,6	51,3	1,6
november	27,5	-73,9	16,3	-24,1	58,0	-0,2
december	24,5	-74,2	18,4	-24,5	57,6	-2,7

čiatkom júla (predĺžený termín na podanie daňových priznaní k dani z príjmov, ak daňovému subjektu vypracúva daňové priznanie daňový poradca).

**Vývoj likvidity obchodných bánk
v 1. polroku 2003**

Vývoj likvidity obchodných bánk a pozícia NBS voči bankovému sektoru boli v priebehu prvých šiestich mesiacov roku 2003 ovplyvnené diferencovaným pôsobením jednotlivých faktorov, čo sa prejavilo volatilnejším charakterom vývoja krivky „operácie NBS na voľnom trhu“ v danom období (graf č. 3).

Najvýraznejší zdroj prílevu likvidity predstavovali v 1.

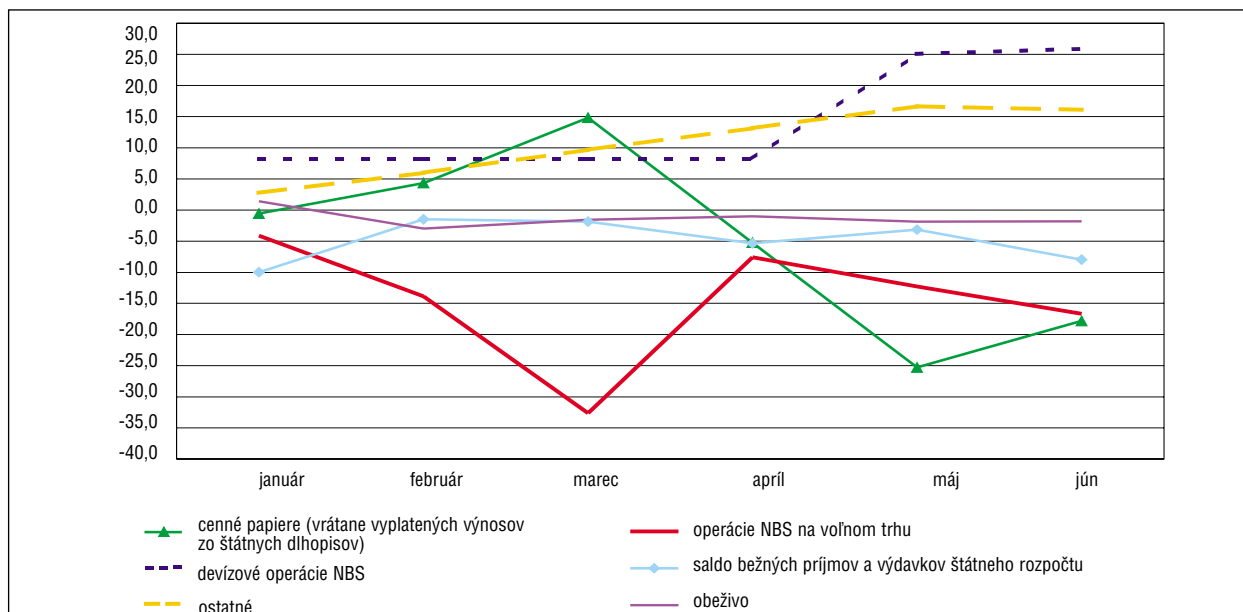
polroku 2003 devízové intervencie NBS proti neprimerane silnejúcemu výmennému kurzu slovenskej koruny, realizované v januári, máji a začiatkom júna, pričom celkové zvýšenie korunovej likvidity bankového sektora z tohto titulu predstavovalo v 1. polroku 2003 25,9 mld. Sk (graf č. 3, krivka faktora „devízové operácie NBS“).

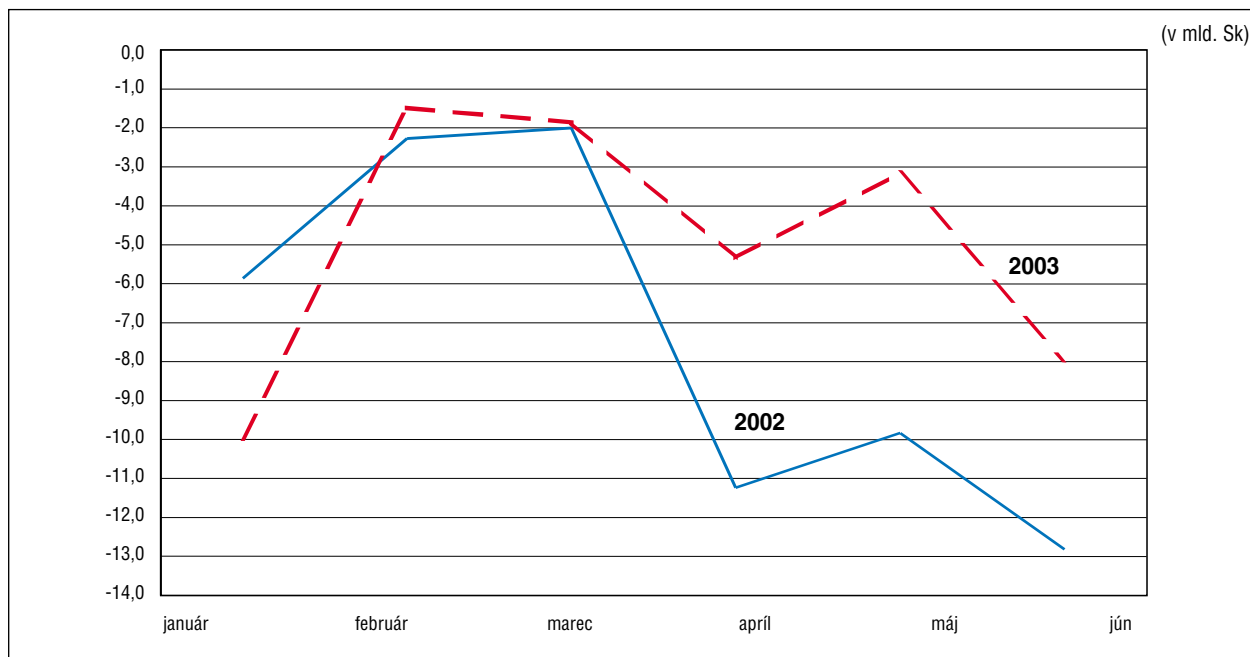
Keďže v roku 2003 dochádza k spomaleniu privatizačného procesu, aj vplyv uvoľňovania privatizačných príjmov FNM na vývoj likvidity bankového sektora v 1. polroku 2003 možno hodnotiť ako veľmi mierny. Ako súčasť faktora „ostatné“ zvýšil likviditu obchodných bánk približne o 3 mld. Sk. Okrem toho bol narastajúci vývoj faktora „ostatné“ ovplyvnený aj štandardným, viac-menej pravidelne sa opakujúcim uvoľňovaním prostriedkov z okruhu vybraných bilančných účtov NBS.

Protiváhu voči prílevu likvidity z uvedených zdrojov predstavoval v 1. polroku 2003 najmä okruh cenných papierov, ktorý v dôsledku zvýšenej aktivity Ministerstva financií SR v oblasti emisie štátnych dlhopisov v apríli a v máji (získavanie zdrojov na splátku časti zahraničného dlhu vlády v objeme 300 mil. USD, resp.

Graf č. 3 Kumulatívny vplyv jednotlivých faktorov na likviditu bankového sektora v 1. polroku 2003

(v mld. Sk)

Graf č. 4 Vývoj kumulatívneho salda bežných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu v 1. polroku 2002 a 2003

Kumulatívny vplyv jednotlivých faktorov na likviditu bankového sektora v 1. polroku 2002 a 2003 (v mld. Sk)**

	Cenné papiere (vrátane vyplatených výnosov zo štátnych dlhopisov)		Operácie NBS na voľnom trhu (v roku 2002 vrátane zmenkových obchodov)		Devízové operácie NBS		Saldo bežných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu		Ostatné		Obeživo	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
január	-0,7	-0,6	6,7	-4,1	0,0	8,2	-5,9	-10,0	3,2	2,8	3,5	1,4
február	5,8	4,3	-6,8	-13,9	0,0	8,2	-2,3	-1,5	5,0	6,0	3,3	-3,0
marec	1,6	14,8	-4,8	-32,6	0,0	8,2	-2,0	-1,9	6,9	9,7	2,7	-1,6
apríl	-2,3	-5,2	3,5	-7,6	0,0	8,2	-11,2	-5,3	9,1	13,2	4,2	-1,0
máj	-3,2	-25,3	-2,4	-12,3	0,0	25,1	-9,8	-3,2	14,7	16,7	4,0	-1,8
jún	-5,7	-17,8	15,5	-16,7	-9,1	25,9	-12,8	-8,0	14,7	16,1	3,2	-1,8

jeho konverziu na vnútorný dlh) za súčasne nízkeho objemu ich splátok voči domácemu bankovému sektoru do určitej miery znížil potrebu sterilizačnej aktivity NBS. Táto však bola v máji čiastočne zvýšená opätovným prolikvidným vplyvom devízových intervencií NBS. Odčerpanie likvidity prostredníctvom okruhu cenných papierov dosiahlo za 6 mesiacov roku 2003 v kumulatívnom vyjadrení 17,8 mld. Sk (graf č. 3, vývoj faktora „cenné papiere“).

Tak ako v roku 2002, aj v 1. polroku 2003 čiastočne v smere odčerpávania likvidity z bankového sektora pôsobil vývoj salda bežných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu. Avšak pravdepodobne vplyvom výpadku daňových príjmov, najmä dane z pridanej hodnoty, možno pri porovnaní vývoja s 1. polrokom 2002 (s výnimkou začiatku roka) sledovať zobrazenie krivky

vyjadrujúcej vplyv faktora štátneho rozpočtu na likviditu bankového sektora tesnejšie pod x-ovou osou (graf č. 4). To znamená, že v 1. polroku 2003 pôsobilo bežné hospodárenie štátneho rozpočtu (bez výdavkov na výplatu výnosov zo štátnych dlhopisov) v menšej miere na sťahovanie likvidity z bankového sektora.

** Okrem vplyvu faktorov, uvádzaných v tabuľke, bola likvidita bankového sektora v januári 2002 a 2003 jednorazovo zvýšená v dôsledku zníženia percentuálnej sadzby povinných minimálnych rezerv pre bankový sektor (v oboch rokoch o 1 percentuálny bod), zrealizovaného v súlade s procesom harmonizácie nástrojov menovej politiky s menovým inštrumentáriom ECB. Takto vzniknutá prebytočná likvidita dosiahla v januári 2002 (v porovnaní s decembrom 2001) 5,7 mld. Sk a v januári 2003 (v porovnaní s decembrom 2002) 6,5 mld. Sk a v oboch rokoch vyžadovala zvýšenie sterilizačných operácií NBS.

LEGISLATÍVA EURÓPSKEJ ÚNIE

VÝKLAD POJMOV (POKRAČOVANIE)

Zásada subsidiarity (podriadenosti) je vyjadrená v čl. 5 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (Amsterdamské znenie), podľa ktorého „Spoločenstvo koná v medziach právomocí vymedzených touto zmluvou a cieľov, ktoré sú v nej zakotvené. V oblastiach, ktoré nepatria do jeho výlučnej kompetencie, Spoločenstvo vyvíja činnosť v súlade s princípom subsidiarity len vtedy a v takom rozsahu, ak ciele navrhované touto činnosťou nemôžu byť uspokojivo dosiahnuté členskými štátmi a z dôvodov rozsahu alebo dôsledkov navrhovanej činnosti ich možno lepšie dosiahnuť prostredníctvom Spoločenstva. Spoločenstvo nesmie prekročiť žiadnu činnosť rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľov tejto zmluvy“. Pri uplatňovaní tejto zásady sa vychádza z toho, že nižšie stupne systému (napr. miestne samosprávne orgány) sú efektívnejšie pri plnení úloh. Vyššie stupne (inštitúcie Európskeho spoločenstiev) sa uplatňujú vtedy, ak úloha nemôže byť plnená na nižšom stupni.

Pri aproximácii európskeho práva sa môžu vyskytnúť dva typy odchýlok:

Rozhodnutie Rady č. 98/415/ES z 29. júna 1998 o konzultácii národných orgánov s Európskou centrálnou bankou ohľadom návrhu legislatívnych opatrení

Obsahuje oblasti a podmienky týkajúce sa konzultácií národných orgánov v súvislosti s legislatívnymi návrhmi. Podľa článku dva tohto rozhodnutia je potrebné konzultovať s ECB legislatívne návrhy, týkajúce sa najmä:

- a) otázok meny – monetárneho práva, určenia národnej menovej jednotky, jej delenia, regulovania prechodu od starej meny k novej, ochrany meny pred falšovaním,
- b) platobných prostriedkov – bankoviek, mincí, šekov, zmeňiek, elektronických peňazí, kreditných kariet,
- c) národnej centrálnej banky – jej štatútu, úloh, funkcií,
- d) zhromažďovania, zostavovania a distribúcie štatistických údajov o menovom, finančnom, bankovom a platobnom systéme a o systéme platobnej bilancie,
- e) všetkých aspektov platobného a zúčtovacieho systému,
- f) pravidiel uplatňovaných voči finančným inštitúciám (nielen bankám), pokiaľ významne ovplyvňujú stabilitu finančných inštitúcií a trhov. Ide nielen o pravidlá obozretného podnikania, ale aj o pravidlá na ochranu dôvery investorov, o oblasť boja proti praniu špinavých peňazí a otázky inštitucionálneho postavenia orgánov vykonávajúcich dohľad nad finančným trhom.

Krajiny, ktoré neprijali euro, sú povinné konzultovať s ECB aj všetky legislatívne návrhy upravujúce nástroje menovej politiky.

Povinnosť konzultácie sa nevzťahuje na návrhy legislatívnych ustanovení, ktoré transponujú smernice Európskeho spoločenstva do zákonov členských štátov. Každý národný orgán, ktorý iniciuje návrh alebo je zodpovedný za návrh právneho aktu, je povinný konzultovať takýto návrh pred

1. terminologická odchýlka – ide o odchýlku od terminológie používanej v smernici, ktorá sa uplatní v prípade, keď vedie k prijatiu terminologicky presného, jazykovo a štylisticky správneho právneho predpisu podľa pravidiel slovenského pravopisu s výnimkou tých prípadov, keď by takouto odchýlkou mohla nastať obsahová odchýlka;

2. obsahová odchýlka – ktorú možno uplatniť v prípadoch, keď ju pripúšťa primárne právo Európskeho spoločenstiev (napr. článok 95 ods. 4 až 9 Zmluvy a článok 176 o založení Európskeho spoločenstva) alebo ustanovenie samotnej smernice (napr. článok 7, 16 a 30 smernice č. 2000/12/ES Európskeho parlamentu a Rady z 20. marca 2000 o zakladaní a podnikaní úverových inštitúcií).

Doložka zlučiteľnosti a Tabuľka zhody sú dokumenty, ktorými sa preukazuje súlad návrhu zákona alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu s právom Európskeho spoločenstiev a právom Európskej únie. Tabuľka zhody obsahuje podrobné porovnanie obsahu napr. návrhu zákona so smernicou Európskeho spoločenstiev.

jeho prijatím s ECB. Pritom nie je vylúčené, že ECB z vlastnej iniciatívy vypracuje stanovisko k národnej legislatíve a právnym aktom európskeho práva. Nemusí teda čakať na zaslanie návrhu.

Povinnosť konzultácie sa vzťahuje nielen na zákony, ale aj na iné typy právnych aktov, ako je ústava, vyhláška, opatrenie a pod. Kritériom nie je forma právneho aktu, ale vecný charakter legislatívnej úpravy.

Nedodržanie postupu podľa citovaného rozhodnutia a nezohľadnenie stanoviska ECB sa považuje podľa Európskeho súdneho dvora za závažný procesný nedostatok a s veľkou pravdepodobnosťou môže spôsobiť neaplikovateľnosť právneho aktu.

Smernica č. 2001/94/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. decembra 2001, ktorou sa dopĺňa smernica Rady č. 91/308/EHS o prevencii zneužitia finančného systému na pranie špinavých peňazí

V záujme ochrany verejnej morálky, obozretného podnikania a na zabezpečenie stability a integrity finančného systému bola aktualizovaná smernica o boji proti praniu špinavých peňazí (momentálne sa pracuje na jej ďalšej novele). Novo boli definované pojmy „úverová inštitúcia“ a „finančná inštitúcia“. Smernica sa vzťahuje aj na zmenárne a na subjekty, ktoré zabezpečujú prevody peňažných prostriedkov a ktoré možno zneužiť na pranie špinavých peňazí. Vzťahuje sa teda aj na podnikanie investičných spoločností podľa smernice Rady č. 93/22/EHS z 10. mája 1993, na audítorov, externých účtovníkov, daňových poradcov, notárov, nezávislých právnikov, realitné kancelárie, kasína a obchodníkov s tovarmi vysokej hodnoty. Súčasne sa širšie definuje pojem „tretná činnosť“.

Spracoval JUDr. František Hetteš

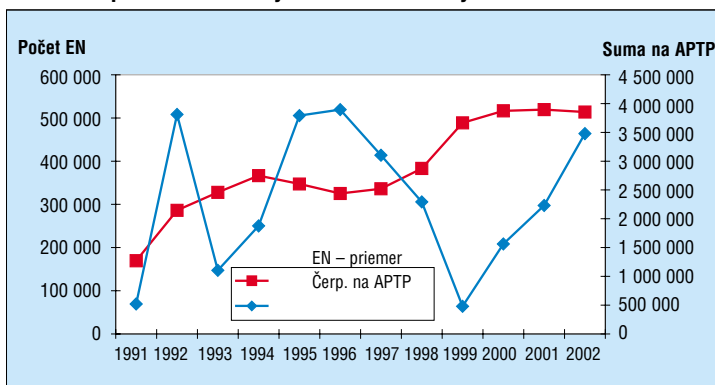
AKTÍVNA POLITIKA TRHU PRÁCE V ROKU 2002

PhDr. Stanislav Buchta, CSc., Národný úrad práce

Od roku 1993 sa v SR vynaložilo na aktívnu politiku trhu práce (ďalej len APTP) 23,8 mld. Sk. Na pasívnu politiku trhu práce (t. j. na podpory v nezamestnanosti a poisťné do príslušných sociálnych fondov) sa vynaložilo 41,8 mld. Sk. Na politiku trhu práce za obdobie rokov 1993 – 2002 sa vyčerpalo 65,6 mld. Sk. V roku 2002 sa vyčerpalo na APTP 3,5 mld. Sk, čo predstavuje od roku 1997 najvyšší objem finančných prostriedkov (od roku 1991 štvrtý najvyšší).

Vývoj prostriedkov na APTP bol výrazne cyklický. V rokoch 1992, 1995 a 1996 sa vynaložili najvyššie objemy týchto finančných prostriedkov, naopak v roku 1999 bol objem týchto financií najnižší. S výnimkou špecifického roku 1992 sa zvýšený objem financií na APTP prejavil znížením priemerného počtu evidovaných nezamestnaných (v rokoch 1995, 1996 a 2002), naopak pri výraznom poklese prostriedkov na APTP bol i najvyšší nárast počtu evidovaných nezamestnaných. Efekt vplyvu APTP v podmienkach relatívne vysokej miery nezamestnanosti je však obmedzený.

Vývoj čerpania finančných prostriedkov na APTP (v tis. Sk) a priemerného počtu evidovaných nezamestnaných

Reálne čerpanie výdavkov na aktívnu politiku trhu práce

Na aktívnu politiku trhu práce sa v roku 2002 vynaložilo 3,483 mld. Sk (oproti rovnakému obdobiu minulého roku došlo k zvýšeniu o 1,248 mld. Sk). V tejto sume sú však zahrnuté aj výdavky zo štátneho rozpočtu na dohodnuté verejnoprospešné miesta pre dlhodobo nezamestnaných (§ 91a zákona o zamestnanosti č. 387/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov) vo výške 328,8 mil. Sk, ďalej 38 mil. Sk na cestovné výdavky absolventov a dlhodobo nezamestnaných (§ 86 zákona o zamestnanosti č. 387/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov) a príspevok na mzdy pre absolventov (§ 90a zákona o zamestnanosti č. 387/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov) vo výške 6,1 mil. Sk. Celková suma príspevku zo štátneho rozpočtu bola v roku 2002 372,9 mil. Sk. Po odrátaní tejto sumy výdavky na aktívnu politiku trhu práce tvorili 3,110 mld. Sk. Bez realizácie príspevkov zo štátneho rozpočtu bolo čerpanie na APTP v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku vyššie o 2,265 mld. Sk. V analyzovanom roku 2002 predstavoval podiel štátnych zdrojov na financovanie APTP 10,7 %, podiel zdrojov NÚP 89,3 %. Rok 2002 bol charakteristický najnižším čerpaním finančných zdrojov zo štátneho rozpočtu na

APT od roku 2000, keď sa začalo s financovaním politiky trhu práce zo ŠR, čo zodpovedá postupnému znižovaniu objemu týchto zdrojov v štruktúre nástrojov APTP, na ktoré mohli byť použité.

Na záväzky z dohôd uzatvorených do 31.12. 2001 bolo vyčerpaných 596,7 mil. Sk, z toho najviac (287,1 mil. Sk) na dohodnuté pracovné miesta u zamestnávateľa (§ 89) a 133,3 mil. Sk na dohodnuté verejnoprospešné práce (§ 91). Podiel čerpania záväzkov z dohôd uzatvorených do 31. 12. 2001 z celkového čerpania APTP predstavoval 17,2 %, podiel nových opatrení APTP 82,8 %.

Najvyšší objem prostriedkov na aktívne opatrenia v roku 2002 tvorili výdavky na dohodnuté pracovné miesta na samozamestnanie (§ 88 zákona o zamestnanosti č. 387/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov) vo výške 630,7 mil. Sk, dohodnuté verejnoprospešné práce (§ 91 zákona o zamestnanosti č. 387/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov) 574,1 mil. Sk, rekvalifikácie (§ 82 zákona o zamestnanosti č. 387/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov) 412,2 mil. Sk atď. Na verejnoprospešné práce spolu (§§ 91, 91a zákona o zamestnanosti č. 387/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov) sa v roku 2002 vyčerpalo 902,8 mil. Sk (v roku 2001 to bolo 1,513 mld. Sk.). Pomer aktívnej politiky trhu práce k pasívnej politike trhu práce bol 40 : 60 (v roku 2001 bol

tento pomer 32 : 68). Pri eliminácii príspevkov na APTP zo štátneho rozpočtu bol v roku 2002 tento pomer 37 : 63 (v roku 2001 15 : 85).

Celkové výdavky na politiku trhu práce v roku 2002 po prvýkrát v histórii prekročili hranicu osem miliárd Sk a tvorili 0,81 % z vytvoreného HDP. Reálne čerpanie prostriedkov na APTP už tri roky po sebe nepretržite rastie a v roku 2002 predstavovalo 0,32 % z HDP (v b. c.). V krajinách EÚ tvoria tieto výdavky jedno až dve percenta.

Výdavky na politiku trhu práce (PTP) v SR (podiel z HDP v %)

Ukazovateľ	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Výdavky na PTP spolu	0,80	0,82	1,61	1,21	1,03	1,04	0,95	0,88	0,73	0,81
z toho výdavky										
na pasívnu PTP	0,50	0,39	0,40	0,43	0,58	0,73	0,90	0,70	0,50	0,49
na aktívnu PTP	0,30	0,43	0,76	0,78	0,45	0,31	0,60	0,18	0,23	0,32

Z dlhodobého hľadiska vývoj APTP od roku 1999 ukazuje výrazný nárast počtu evidovaných nezamestnaných zaradených do rekvalifikácií a počtu vytvorených dlhodobých pracovných miest, a súčasne pokles pracovných miest spojených s verejnoprospešnými prácami.

Porovnanie efektívnosti nástrojov aktívnej politiky trhu práce

V roku 2002 sa umiestnilo prostredníctvom nástrojov APTP zhruba 70,3 tis. evidovaných nezamestnaných na trh práce. Z tohto počtu boli dve tretiny, t. j. 45,7 tis. osôb, umiestnené na krátkodobé pracovné miesta (napr. na verejnoprospešné pracovné miesta, dohodnuté pracovné miesta na dobu určitú atď.) a jedna tretina, t. j. 24,6 tis. osôb, na dlhodobé pracovné miesta (napr. dohodnuté pracovné miesta na samozamestnanie, dohodnuté pracovné miesta u zamestnávateľa, dohodnuté osobitné pracovné miesta, dohodnuté pracovné miesta pre absolventov škôl alebo pre mladistvých atď.).

Objem dohodnutých finančných prostriedkov na krátkodobé (1,286 mil. Sk) a dlhodobé (1,595 mil. Sk) pracovné miesta predstavoval pomer 44,6 : 55,4 (%). Len v 22 okresoch bol podiel prostriedkov na dlhodobé pracovné miesta pod 50 %. Najviac finančných prostriedkov na krátkodobé i dlhodobé pracovné miesta sa dohodlo vo východoslovenských krajoch.

Efektívnosť aktivizácie vyjadrená umiestnením evidovaných nezamestnaných na trh práce prostredníctvom APTP (krátkodobé a dlhodobé pracovné miesta) predstavuje 44,2 %. Keďže určitá časť aktivizovaných evidovaných nezamestnaných sa umiestnila aj inými spôsobmi (mimo nástrojov APTP), môžeme konštatovať, že približne každý druhý aktivizovaný evidovaný nezamestnaný sa umiestnil na trh práce a zhruba každý šiesty aktivizovaný evidovaný nezamestnaný bol prostredníctvom nástrojov

APTP umiestnený na dlhodobé pracovné miesta. Podiel umiestnených na verejnoprospešné práce v roku 2002 tvoril nadpolovičnú väčšinu (51,9 %) z celkového počtu umiestnených cez nástroje APTP. Podiel krátkodobých pracovných miest (verejnoprospešné práce) bol v štruktúre APTP v roku 2002 stále relatívne vysoký.

Ročný počet osôb umiestnených na trh práce prostredníctvom nástrojov APTP tvoril jednu štvrtinu (23,1 %) z ročného počtu umiestnených. Inými slovami, každý štvrtý evidovaný nezamestnaný, ktorý sa v roku 2002 zamestnal, bol na trh práce umiestnený prostredníctvom nástrojov APTP. Najvyšší „záber“ nástrojov APTP sa prejavil v Košickom kraji, v ktorom bol dokonca každý tretí (34,5 %) umiestnený evidovaný nezamestnaný zaradený na trh práce prostredníctvom nástrojov APTP. Súčasne treba uviesť, že takmer každý ôsmy (12 %) evidovaný nezamestnaný bol umiestnený na trh práce cez verejnoprospešné práce.

Priemerná dohodnutá suma na jedno krátkodobé pracovné miesto predstavovala v sledovanom roku 28 131 Sk, na dlhodobé pracovné miesto 64 857 Sk. Dohodnuté náklady na jedno dlhodobé miesto boli v roku 2002 2,3-krát vyššie ako na krátkodobé pracovné miesto, ale s výrazným rozdielom efektívnosti týchto miest. Najvyššia priemerná dohodnutá suma na jedno dlhodobé pracovné miesto bola v Nitrianskom (76 068 Sk) a Bratislavskom (71 188 Sk) kraji. Najnižšia suma sa dohodla v Trnavskom kraji (55 667 Sk). Priemerné dohodnuté sumy na jedno dlhodobé pracovné miesto sa v SR pohybovali v intervale od 42 584 Sk (Pezinok) do 123 626 Sk (Bratislava I), čiže najvyššia diferenciácia na Slovensku bola v Bratislavskom kraji.

Najvyššia priemerná dohodnutá suma na jedno krátkodobé miesto bola v Bratislavskom (46 181 Sk) kraji, najnižšia v Žilinskom kraji (25 722 Sk). Priemerné dohodnuté sumy na jedno krátkodobé pracovné miesto v SR sa pohybovali v rozmedzí od 17 871 Sk (Liptovský Mikuláš) do 74 520 Sk (Bratislava III).

V roku 2002 došlo k výraznému nárastu počtu rekvalifikovaných a zvýšeniu objemu finančných prostriedkov vynaložených na rekvalifikáciu. Rekvalifikačné programy ukončilo 45 722 evidovaných nezamestnaných, čo predstavuje 8,9 % z priemerného počtu evidovaných nezamestnaných v roku 2002. Na rekvalifikácie sa vynaložilo 412,2 mil. Sk, čo predstavuje viac ako dvojnásobne vyšší objem finančných prostriedkov ako v roku 2001. Podiel finančných prostriedkov vynaložených na rekvalifikácie v roku 2002 osciloval na úrovni 12 % z celkových výdavkov na APTP (v roku 2001 to bolo 8,8 %). Na rekvalifikačných programoch sa zúčastnilo 10,8 % z priemerného počtu evidovaných nezamestnaných žien a 7,4 %

z priemerného počtu evidovaných nezamestnaných mužov. Úspešnosť umiestnenia absolventov rekvalifikácie (v porovnaní s rokom 2001 sa mierne zvýšila), bola na úrovni asi jednej tretiny.

V roku 2002 sa rekvalifikácia viac ako v minulom roku orientovala na segment dlhodobo nezamestnaných a mladých ľudí do 25 rokov. Podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte zaradených do rekvalifikačných programov osciloval okolo úrovne 40 % a podiel mladých ľudí dosiahol úroveň 32 %. Starší občania (od 50 rokov) tvorili 7,6 % a občania so zmenenou pracovnou schopnosťou 4,5 % z celkového počtu účastníkov rekvalifikačných programov.

S cieľom zvýšiť adaptabilitu pracovnej sily a prevenciu nezamestnanosti bolo v roku 2002 rekvalifikovaných aj 1 495 zamestnancov. Na tento účel bolo vynaložených zo zdrojov NÚP 4,3 mil. Sk.

Výsledný efekt alokácie finančných zdrojov na APTP je v konkrétnych regionálnych podmienkach ovplyvňovaný počtom a štruktúrou evidovaných nezamestnaných, podielom etnických minorít, ekonomickou a sociálnou infraštruktúrou, ekonomickou silou regiónu apod. V niektorých regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti dochádza pri realizácii aktívnej politiky trhu práce k efektu substitúcie alebo vytlačania nedotovaných zamestnancov do evidencie nezamestnaných a ich nahrádzaniu dotovanými pracovnými miestami z aktívnej politiky, čiže v podmienkach relatívne vysokého objemu finančných prostriedkov na tvorbu nových pracovných miest tu aktívna politika stráca účinok na celkové zníženie počtu nezamestnaných osôb. APTP v prípade nedostatku pracovných miest finančne podporuje ich vytvorenie, ale ich globálny deficit môže kompenzovať len v malej miere.

Finančný podiel vybraných nástrojov aktívnej politiky trhu práce

V roku 2002 sa z celkových dohodnutých finančných prostriedkov (bez prostriedkov na rekvalifikácie) dohodlo 45,9 % na dlhodobé pracovné miesta (oproti predchádzajúcemu roku došlo k dvojnásobnému zvýšeniu tohto podielu) a 40,7 % na krátkodobé pracovné miesta (oproti predchádzajúcemu roku došlo k zníženiu tohto podielu o 29,9 percentuálneho bodu).

V roku 2002 sa pomer dohodnutých finančných prostriedkov na dlhodobé a krátkodobé pracovné miesta zvrátil v prospech dlhodobých pracovných miest (v roku 2001 bol pomer dohodnutých prostriedkov na dlhodobé a krátkodobé pracovné miesta 22,2 : 70,7). V roku 2002 sa preukázalo, že takmer jedna štvrtina (23,7 %) dohodnutých finančných prostriedkov na APTP sa dohodla na verejnoprospešné práce financované NÚP, jedna pätina (19,4 %) na dohodnuté pracovné miesto na samozamestnanie, 17,4 % na pracovné miesta u zamestnávate-

ľa, jedna desatina (9,8 %) na verejnoprospešné práce financované zo štátneho rozpočtu, 8,7 % na zriadenie a prevádzku chránenej dielne a chráneného pracoviska atď. Týchto päť nástrojov tvorilo z dohodnutej sumy 3, 475 mld. Sk viac ako tri štvrtiny (78,9 %). To znamená, že týchto päť nástrojov tvorilo v roku 2002 fundamentálny základ aktívnej politiky trhu práce.

Do konca mája 2003 sa vynaložilo na APTP 1,01 mld. Sk, z toho 712 mil. Sk na záväzky do 31. 12. 2002 a na nové opatrenia v roku 2003 sa vynaložilo 298 mil. Sk. Nadpolovičná väčšina vyčerpaných finančných prostriedkov (528,1 mil. Sk) sa v štruktúre nástrojov aktívnej politiky (staré záväzky i nové opatrenia) vynaložila na podporu vytvárania nových pracovných miest.

Záver

V roku 2002 sa umiestnilo prostredníctvom nástrojov APTP 70,3 tis. evidovaných nezamestnaných na trh práce. Z tohto počtu boli dve tretiny, t. j. 45,7 tis. osôb, umiestnené na krátkodobé pracovné miesta a jedna tretina, t. j. 24,6 tis. osôb, na dlhodobé pracovné miesta. Pritom náklady na jedno dlhodobé pracovné miesto boli len 2,3-krát vyššie ako náklady na krátkodobé miesto. Preto v niektorých regiónoch príliš nízke nemotivačné príspevky na dlhodobé pracovné miesta využívali len stredné a veľké zamestnávateľské subjekty. Z pohľadu jednotlivých nástrojov APTP najväčší počet vytvorených pracovných miest sa realizoval prostredníctvom verejnoprospešných prác (40,5 tis. miest), dohodnutých miest u zamestnávateľov (11,8 tis. miest) a dohodnutých miest na samozamestnanie (9,1 tis. miest).

Reálne čerpanie finančných prostriedkov na APTP sa zvýšilo z 2,235 mld. Sk v roku 2001 na 3,483 mld. Sk (tvorilo 0,32 % z HDP) v roku 2002, t. j. o 1,248 mld. Sk (medziročný nárast o 55,8 %). Z celkového čerpania na APTP tvoril príspevok zo štátneho rozpočtu 372,9 mil. Sk, t. j. 17,1 %.

Výrazným nedostatkom APTP je príliš široká legislatívna škála nástrojov APTP s rôznymi formami financovania, pri ktorej sa stráca prehľadnosť a efektívnosť (príspevky na mzdu, poisťné odvody, príspevky na zriadenie chránenej dielne, úhrada prevádzkových nákladov, cestovné náhrady, kurzovné, príspevky na hnutelné a nehnuteľné veci, nájomné, úroky z úverov, a pod.). V tejto súvislosti je potrebné prehodnotiť doterajší rozsah a množstvo nástrojov APTP obsiahnutých v zákone o zamestnanosti (mnohé sa odlišujú len v detailoch, alebo sú takmer duplicitné, málo motivačné, zamestnávateľmi málo využívané a v konečnom dôsledku zbytočné a neefektívne). V pripravovanej novelizácii zákona o zamestnanosti sa uvažuje o zracionalizácii rozsahu nástrojov APTP, pri ktorých sa v konečnom dôsledku porušujú princípy konkurencie a rovnosti príležitostí.

BANKOVÉ TAJOMSTVO VO VZŤAHU K SPRÁVCOM DANÍ

JUDr. Soňa Kubincová
Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica

Správu o záležitostiach týkajúcich sa klienta, ktoré sú predmetom bankového tajomstva, podá banka a pobočka zahraničnej banky (ďalej len banka) bez súhlasu klienta len na písomné vyžiadanie daňového orgánu alebo colného orgánu vo veciach daňového konania alebo colného konania, ktorého je klient banky účastníkom podľa osobitného predpisu (v zákone o bankách je uvedený odkaz na zákon o daňových orgánoch¹ a colný zákon²) vrátane výkonu rozhodnutia alebo vymáhacieho konania. Písomné vyžiadanie musí obsahovať údaje, podľa ktorých môže banka príslušnú záležitosť identifikovať, najmä presné označenie osoby, o ktorej sa požadujú údaje, a vymedzenie rozsahu požadovaných údajov.

Tolko citácia zo zákona o bankách³. Uvedené ustanovenie treba vykladať v súvislosti s viacerými právnymi predpismi, a preto cieľom tohto článku je poukázať práve na niektoré zákonom nie dosť jasne upravené, resp. sporné oblasti, ktoré sa môžu vyskytnúť a aj vyskytujú pri požadovaní údajov správcami daní.

Zákon o správe daní a poplatkov⁴ určuje, kto je správcom dane. Je ním daňový úrad, obec a colný úrad, ak mu správu dane určujú daňové hmotné predpisy⁵ a zákon o miestnych poplatkoch⁶. Daňou podľa zákona o správe daní a poplatkov je daň vrátane penále, úrokov a zvýšenia dane, ako aj pokuty

a poplatky ustanovené zákonom, ktoré spravuje správca dane. Z uvedených ustanovení možno vyvodit', že osobou oprávnenou požadovať informácie od banky je daňový úrad, obec a colný úrad, a to aj v prípade, ak ide o konanie vo veciach penále, úrokov a zvýšenia dane podľa zákona o správne daní a poplatkov, resp. o pokuty a poplatky. Preto je banka povinná poskytovať informácie aj obciam vo veciach miestnych poplatkov.

Je nesporné, že banka nemôže poskytnúť informácie bez písomného dožiadania. Už tu v praxi môže dôjsť k rozporom ohľadne termínu doručenia písomného dožiadania. Správcovia daní preto zasielajú písomné dožiadania doporučene, spravidla s návratkou. Nie je možné požadovať, aby banky uvádzali na podaní presný čas doručenia. V prípade, že správca dane má záujem na uvedení času doručenia, mal by písomné dožiadanie doručiť banke osobne a požadovať na doručení aj potvrdenie času doručenia. Nazdávam sa, že banka nemôže takúto požiadavku odmietnuť.

Zo zákona o bankách⁷ vyplýva, že predmetom bankového tajomstva sú všetky informácie a doklady o záležitostiach týkajúcich sa klienta banky, ktoré nie sú verejne prístupné, najmä informácie o obchodoch, stavoch na účtoch a stavoch vkladov. Zákon vymenoval len príkladom oblasti, o ktorých môže banka informovať. Preto oprávnená osoba by sa mohla dožadovať aj poskytnutia ďalších informácií, ktoré sú pre banku prístupné z obchodov, ktoré má s klientom. Zákon o správe daní⁸ však presne stanovil rozsah informácií, ktoré môže správca dane požadovať, a to

¹Zákon č. 150/2001 Z. z. o daňových orgánoch.

²Zákon č. 238/2001 Z. z. colný zákon.

³Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁴Zákon č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v systave územných finančných orgánov.

⁵Zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 229/1995 Z. z. o spotrebnej dani z liehu v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 309/1993 Z. z. o spotrebnej dani z vína v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 310/1993 Z. z. o spotrebnej dani z piva v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 312/1993 Z. z. o spotrebnej dani z tabaku a tabakových výrobkov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 87/1994 Z. z. o cestnej dani v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 317/1992 Zb. o dani z nehnuteľností v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností v znení neskorších predpisov.

⁶Zákon č. 544/1990 Zb. o miestnych poplatkoch.

⁷§ 91 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách.

⁸ods. 6 § 32 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

ustanovením, podľa ktorého banky a iné peňažné ústavy sú povinné oznamovať na písomnú žiadosť správcu dane čísla bankových účtov, ich vlastníkov, stavy účtov a ich zmeny, údaje o pôžičkách, úveroch a úsporných vkladoch. Preto správca dane, keďže v daňovom konaní postupuje v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nemôže požadovať od banky poskytnutie informácií nad rámec zákona o správe daní a poplatkov.

Nejasnosť môže vyplývať zo slovného spojenia „a iné peňažné ústavy“. Kto môže byť bankou, určuje presne zákon o bankách. Pojem peňažný ústav je nejasný, pretože zadefinovať peňažný ústav z hľadiska platnej legislatívy nie je možné. K 31. 8. 2003 na území Slovenskej republiky pôsobilo 18 bánk a 3 pobočky zahraničných bánk⁹. Exportná a importná banka SR¹⁰ nie je bankou podľa zákona o bankách, a preto správcovia daní môžu od nej požadovať informácie ako od inej právnickej osoby a nie v rozsahu zákona o bankách. Činnosť stavebných sporiteľní je upravená osobitným zákonom¹¹, pričom v úvodných ustanoveniach sa uvádza, že stavebné sporenie môže vykonávať len banka, ktorej predmetom činnosti je stavebné sporenie na základe bankového povolenia udeleného podľa zákona o bankách.

Banka je povinná poskytnúť informáciu vo veciach daňového konania, ktorého je klient banky účastníkom podľa osobitného predpisu, vrátane výkonu rozhodnutia alebo vymáhacieho konania.

Daňové konanie podľa zákona o správe daní a poplatkov je konanie, v ktorom sa rozhoduje o právach a povinnostiach daňových subjektov. Daňovým subjektom je daňovník, platiteľ dane, daňový dlžník, poplatník a právny nástupca fyzickej osoby či právnickej osoby, ktorý je ako daňový subjekt vymedzený osobitnými predpismi. Daňovníkom je osoba, ktorej príjmy, majetok alebo činnosti priamo podliehajú dani. Platiteľom dane je osoba, ktorá odvádza správcovi dane daň vybranú od daňovníka lebo zrazenú daňovníkovi a majetkovo za ňu zodpovedá. V zákone o správe daní je ustanovenie¹² o začatí konania, ktoré hovorí, že konanie je začaté dňom, keď podanie daňového subjektu došlo príslušnému správcovi dane, alebo dňom, keď správca dane alebo iné osoby, ktoré na to zákon ustanovil, vykonali voči daňovému subjektu prvý úkon v daňovom konaní. Zákon ďalej obsahuje ustanovenia o zastavení daňového konania¹³ a opäť

o prerušení konania¹⁴. Pochybnosť tu môže vzbudzovať, čo je konanie a či je totožné s daňovým konaním.

Podľa prof. JUDr. Vladimíra Babčáka, CSc., daňové konanie je relatívne samostatným, osobitným a rovnocenným druhom právneho procesu, ktorý je upravený procesno-právnymi normami spadajúcimi pod oblasť daňového práva¹⁵. Od svojho začatia až po zánik daňovej povinnosti prechádza určitou, presne vymedzenou časovou a obsahovou postupnosťou a člení sa na tieto etapy:

- prípravné konanie,
- vyrubovacie konanie,
- preskúmovacie konanie (konanie o opravných prostriedkoch),
- vyberacie (inkasné) konanie.

Ako ďalej prof. Babčák uvádza, daňové konanie a daňové exekučné konanie sú dva relatívne samostatné a rovnocenné druhy právneho procesu.

Nezrovnalosť v pojmosloví je tu zrejماً. Zákon o bankách stanovuje povinnosť bankám poskytnúť informácie vo veciach daňového konania (t. j. prípravného, vyrubovacieho, preskúmovacieho a vyberacieho konania – pozri vyššie), vrátane výkonu rozhodnutia (t. j. daňového exekučného konania – pozri vyššie, a ak ide o obce, aj iného spôsobu výkonu rozhodnutia – podľa OSP, resp. exekučného poriadku) alebo vymáhacieho konania.

Výkon rozhodnutia vieme zadefinovať z právnickej terminológie. Čo je vymáhacie konanie, zákon a ani teória nedefinuje, napriek tomu, že sa s týmto pojmom v rámci zákona o správe daní a poplatkov stretáme¹⁶. Podľa § 73 zákona o správe daní daňové exekučné konanie je konaním správcu dane, v ktorom vymáha daňový nedoplatok a úhradu exekučných nákladov. Vymáhacie konanie je však pojem širší ako daňové exekučné konanie a týka sa všetkých činností správcu dane, ktorých cieľom je vymoženie jeho pohľadávok.

Z toho vyplýva, že nedokonalé vymedzenie pojmov v zákone o správe daní a v zákone o bankách vnáša neistotu do práv a povinností dotknutých subjektov. Preto pri výklade pojmov si treba pomôcť teoretickými názormi uznávaných teoretikov finančného a daňového práva, resp. hľadať pomoc v rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Podľa judikátu R 75/98: „V zmysle ustanovení § 20 ods. 1 zákona o správe daní a poplatkov sa daňové

⁹Zdroj: BIATEC, odborný bankový časopis, september 2003, ročník 11.

¹⁰Zákon č. 80/1997 Z. z. o Exportnej a importnej banke Slovenskej republiky.

¹¹Zákon č. 310/1992 Zb. o stavebných sporiteľniach.

¹²§ 20 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

¹³§ 25 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

¹⁴§ 25a zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

¹⁵Babčák, V.: Daňové právo procesné. ATOM computers, Košice 2000.

¹⁶ods. 3 písm. d/ § 6 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

konanie začína dňom, keď podanie ...“. Z toho možno vyvodíť záver, že v zákone uvedené daňové konanie a konanie sú zameniteľné pojmy.

Naproti tomu však do daňového konania podľa súčasnej teórie nespadá daňová kontrola.

Prof. Babčák jednoznačne daňovú kontrolu zaraďuje pod obsah pojmu správa daní a daňová kontrola sa v zmysle zákona nepovažuje za súčasť daňového konania. Jedine závery, resp. výsledky daňovej kontroly, ktoré obsahuje protokol o daňovej kontrole, majú povahu dôkazného prostriedku v daňovom konaní.

Keďže banka má poskytnúť informáciu len vo veciach daňového konania a daňovým konaním je konanie, v ktorom sa rozhoduje o právach a povinnostiach daňových subjektov, mal by správca dane de facto preukázať aj splnenie podmienky, že práve rozhoduje o práve, resp. povinnosti daňového subjektu, ktorý je klientom banky. V daňovom konaní¹⁷ možno ukladať daňovú povinnosť alebo priznávať práva len rozhodnutím. Na druhej strane však informácia týkajúca sa rozhodnutia správcu dane je daňovým tajomstvom¹⁸ a správca dane nemôže banku informovať o skutočnostiach uvedených v rozhodnutí, a to ani o prípadnom čísle konania, resp. čísle platobného výmeru.

Zo zákona o bankách¹⁹ vyplýva, že správca dane môže požadovať poskytnutie údajov o účastníkoch, t. j. nielen o daňových subjektoch, ale aj o tretích osobách, ako to vyplýva zo zákona o správe daní a poplatkov²⁰. Tretími osobami sú svedkovia, osoby, ktoré majú listiny a iné veci potrebné v daňovom konaní, znalci, audítori a tlmočníci, ručiteľia, poddžníci a platitelia pôsobiaci v rámci zabezpečovacieho a vymáhacieho konania, správcovia konkurznej podstaty, osobitní správcovia, zástupcovia správcu alebo vyrovnávací správcovia, štátne orgány a obce a ďalšie osoby, ktoré majú povinnosť súčinnosti v daňovom konaní v rozsahu a spôsobom ustanoveným týmto zákonom.

Z toho vyplýva, že banka je povinná poskytnúť informáciu na základe písomného dožiadania daňového orgánu, ktorým je podľa zákona o daňových orgánoch Daňové riaditeľstvo SR, daňové úrady a Úrad daňového preverovania. Daňový úrad vykonáva správu daní a ako to vyplýva z predchádzajúceho, správcom dane je aj obec a colný úrad podľa hmotných daňových zákonov. Daňou na účely zákona o správe daní a poplatkov sú aj poplatky, potom správcom daní je aj obec, ktorá môže preto požadovať informácie aj vo veciach miestnych poplatkov. Túto skutočnosť podporujú aj závery rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach,

zverejnené pod R 33/1996. Tieto subjekty však môžu požadovať informácie len ohľadne čísiel bankových účtov, ich vlastníkov, stavov na účtoch a ich zmeny, údajoch o pôžičkách, úveroch a úsporných vkladoch, a to nielen v prípade daňových subjektov, ale aj účastníkov konania, ktorými sú aj tretie osoby. Banka nemôže od správcov daní požadovať ďalšie informácie týkajúce sa daňového konania, daňového exekučného konania a vymáhacieho konania, pretože ide o daňové tajomstvo. Musí sa uspokojiť s konštatovaním, že ide o informáciu týkajúcu sa daňového konania, výkonu rozhodnutia, resp. vymáhacieho konania, a teda rešpektovať inštitút právnej domnienky. Podľa môjho názoru ide o vyvrátiteľnú právnu domnienku.

Keďže zákon o bankách nestanovil lehotu, v ktorej je potrebné podať informáciu na základe písomného dožiadania, banka je povinná informáciu podať ihneď. Správca dane však môže použiť pri stanovení lehoty na vybavenie ustanovenia zákona o správe daní²¹. Tu platí, že ak nie je lehota pre niektorý úkon v daňovom konaní určená všeobecne záväzným právnym predpisom, určí primeranú lehotu správca dane. Zároveň upozorní na právne dôsledky nedodržania tejto lehoty. Lehotu kratšiu ako 8 dní možno určiť len celkom výnimočne pre jednoduché alebo osobitne naliehavé úkony. V prípade nesplnenia povinnosti bankou môže správca dane²² opakovane uložiť pokutu do výšky 1 000 000 Sk (pozri už spomínané R 33/1996), pričom proti rozhodnutiu o uložení pokuty sa možno odvolať. Odvolanie má odkladný účinok.

Nad rámec povinností bánk voči finančným orgánom je aj povinnosť banky písomne oznámiť daňovému úradu, príslušnému podľa sídla alebo trvalého pobytu podnikateľa, ktorý je ich klientom, číslo každého zriadeného a každého zrušeného bežného účtu a vkladového účtu podnikateľa, ktorý je alebo bol ich klientom, a to v lehote 10 dní po uplynutí kalendárneho mesiaca, v ktorom bol taký účet zriadený alebo zrušený. S takto poskytnutými informáciami musí daňový úrad zaobchádzať ako s daňovým tajomstvom.

V porovnaní so stavom v Českej republike, kde stále platí zákon č. 21/1992 Sb. v znení neskorších zmien a doplnení, ustanovenie týkajúce sa tejto problematiky je jednoznačnejšie. Podľa ods. 3 písm. c) § 38 správu o záležitostiach týkajúcich sa klienta, ktoré sú predmetom bankového tajomstva, podá banka bez súhlasu klienta na písomné vyžiadanie správcov dane za podmienok podľa zvláštného zákona o správe daní a poplatkov.

¹⁷§ 30 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

¹⁸§ 23 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

¹⁹§ 91 ods. 4 písm. c) zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách.

²⁰§ 6 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

²¹§ 13 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

²²§ 35 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov.

OTMAR ISSING

prof. Otto Sobek, Ekonomická univerzita v Bratislave

Otmar Issing patrí medzi tie osobnosti, ktoré zohrali svoju úlohu nielen

v teórii peňazí, ale predovšetkým aj v oblasti praktickej menovej politiky.

Otmar Issing sa narodil v roku 1936 vo Würzburgu, je ženatý od roku 1960 a má dve deti. Po maturite na Humanistickom gymnáziu vo svojom rodnom meste začal v roku 1954 študovať antickú filológiu, ale už o rok toto štúdium zanechal a prešiel na štúdium národného hospodárstva na Univerzite vo Würzburgu, ktoré úspešne ukončil. Hneď po skončení štúdia nastúpil ako asistent na Katedre národohospodárskej teórie a sociálnych vied Univerzity vo Würzburgu, kde v roku 1961 získal doktorát a v roku 1965 sa habilitoval. V roku 1973 odišiel ako riadny profesor a vedúci Katedry medzinárodných ekonomických

vzťahov na Ekonomickú a sociálnu fakultu Univerzity Erlangen-Norimberg, aby sa v roku 1973 opäť vrátil na Univerzitu vo Würzburgu ako profesor národohospodárskej vied. Koncom osemdesiatych rokov sa

Otmar Issing začal čoraz viac orientovať na praktickú činnosť v ekonomike – v rokoch 1988 – 1990 bol členom Rady expertov pre posúdenie makroekonomického vývoja a v roku 1990 sa napokon stal členom Direktória Nemeckej spolkovej banky. Od vzniku Európskej centrálnej banky v roku 1998 je členom jej direktória a jej hlavným ekonómom.

Otmar Issing je autorom dvoch štandardných učebníc: Úvod do menovej teórie (Einführung in die Geldtheorie), ktorá v roku 2001 vyšla už v 12. vydaní a Úvod do menovej politiky (Einführung in die Geldpolitik), ktorá sa do roku 1996 dočkala 6 vydaní. Obe učebnice patria do štandardnej výbavy študentov ekonomických fakúlt nemeckých vysokých škôl. Ako kuriozitu možno spomenúť, že obidve učebnice boli preložené do čínštiny (prvá z nich aj do bulharčiny).

Okrem uvedených učebníc publikoval O. Issing množstvo samostatných prác a článkov, v ktorých zaujal stanovisko k aktuálnym problémom menovej politiky. Mnohé z týchto prác sa týkajú spoločnej európskej meny, o ktorej O. Issing písal už v roku 1988, teda dávno pred Maastrichtom.

Svoju učebnicu menovej politiky začína O. Issing úvahami o podstate a funkciách peňazí a o rozdielnom chápaní množstva peňazí v ekonomike (Geldmenge) až po súčasnú koncepciu Európskej centrálnej banky. Ďalšiu kapitolu venuje dopytu po peniazoch, pričom vychádza v podstate z Friedmanovej koncepcie, ktorú konfrontuje s Keynesovým prístupom. Značnú pozornosť venuje vplyvu cenovej úrovne na dopyt po peniazoch a konštatuje, že pri očakávaní vyšších cien ekonomické subjekty redukujú svoj dopyt po peniazoch. Na alternatívne náklady (Opportunitätskosten) držby peňazí vplyvajú úroková miera a očakávania o ďalšom vývoji cien. V extrémnom prípade nekonečnej úrokovvej elasticity a nulovej dôchodkovej elasticity vzniká tzv. likviditná pasca – v tomto prípade je menová politika neúčinná. Stabilný dopyt po peniazoch sa stáva nestabilným, keď sa centrálna banka pokúša využiť tieto vzťahy na

riadenie menových agregátov a tým narušuje dôveryhodnosť menovej politiky. O. Issing sa zamýšľa aj nad stabilitou európskych peňažných agregátov a dochádza k záveru, že dôchodková elasticita je výrazne pozitívny a že I možno konštatovať, aj majetkové efekty.

Pri svojich úvahách o ponuke peňazí, konštatuje Otmar Issing, že túto vytvárajú peniaze centrálnej banky (Zentralbankgeld) a peniaze obchodných bánk. Uvádza tiež niektoré kritické poznámky ku koncepcii peňažného multiplikátora a skúma vplyv peňažného trhu na ponuku peňazí. Trhový úrok a množstvo peňazí sa určujú simultánne. Medzibankové úvery zvyšujú finančnú elasticitu peňažnej sústavy. (Tejto problematike sú venované aj dve monografie O. Issinga: Zur Rolle der Interbankbeziehungen z roku 1977 a Die Geldmengenstrategie der DBR z roku 1995).

Vo svojich úvahách o teórii úroku uvádza O. Issing všetky významnejšie koncepcie. Značnú pozornosť venuje modelu IS-LM, na ktorom kritizuje najmä len málo rozvinutú stranu ponuky, ktorá nepočíta so zmenami relatívnych cien statkov a preto úroveň cien považuje za nezávislú od zmien množstva peňazí. Napriek tomu však uznáva analytický význam tohto modelu. Venuje sa tiež vplyvu množstva peňazí a dôchodku, ktoré v konečnom dôsledku zvyšujú úrok. Podrobne sa zaoberá teóriami štruktúry úroku.

Svoje úvahy o národohospodárskych súvislostiach peňazí začína O. Issing charakteristikou teórie a jej vývoja. Empirické poznatky potvrdzujú správnosť kvantitatívnej teórie a ukazujú jednoznačnú súvislosť medzi množstvom peňazí a úrovňou cien a malý vplyv úroku. Extrémny rast cien má výrazný vplyv na rýchlosť obratu peňazí. Agregovaný dopyt po peniazoch rastie alebo klesá úmerne

s pohybom cien, kým agregovaná ponuka peňazí je funkciou zamestnanosti a zásob kapitálu, ktoré určujú reálne mzdy a výrobu. Úrok je nezávislý od nominálneho množstva peňazí, peniaze sú teda neutrálne. Neutrálnymi pre-stávajú byť pri fixných cenách.

Významnú pozornosť venuje O. Issing problematike likvidity, ktorou teória likvidity peňazí nahradila pojem peňazí a problematike substitútov peňazí. Ak sprostredkovatelia úverov majú skutočne taký vplyv, ako tvrdí teória, potom neexistuje stabilná funkcia dopytu po peniazoch (so všetkými dôsledkami pre menovú politiku). Správnosť tohto tvrdenia môže preveriť iba empirický výskum.

V súvislosti s infláciou venuje sa O. Issing po objasnení základných pojmov najmä vzťahom medzi infláciou, zamestnanosťou a hospodárskym rastom. Empirické výskumy ukazujú, že ani v strednom horizonte neexistuje stabilný vzťah medzi infláciou a nezamestnanosťou. Politika znižovania inflácie po roku 1980 skoro všade vyvolala rast nezamestnanosti. V USA bol vývoj cyklický, pri stabilnej miere inflácie nezamestnanosť klesla. Veľmi zaujímavý bol vývoj v SRN. Zatiaľ čo 60. roky sa vyznačovali tak stabilitou cien, ako aj plnou zamestnanosťou, bol v ďalších desaťročiach vývoj týchto veličín veľmi rozdielny a nepredvídateľný.

Jedným z najspornejších problémov ekonomickej vedy je vzťah medzi infláciou a hospodárskym rastom. Téza o pozitívnom vplyve miernej inflácie na hospodársky rast sa zdôvodňuje tlakom dopytu, zaostávaním rastu miezd za investíciami a vývojom reálnych úrokov. Podľa Mundella reálne úroky klesajú aj pri plne anticipovanej inflácii, čo však nie je empiricky dokázané. Inflácia má v každom prípade značné dôsledky na rozdelenie dôchodkov, zvyhodňuje majiteľov aktív a dlžníkov. Issing sa venuje tiež vplyvu výnosu, ktorý centrálna banka dosahuje tým, že peniaze centrálnej banky nie sú úročené (seigniorage alebo peňažný monopol). Na vyrovnanie tohto vplyvu je podľa Friedmana potrebná stála deflácia, ktorá zabezpečuje nulový nominálny úrok, podľa Phelps mierna inflácia. Spor nie je rozhodnutý, podľa Issinga má pravdepodobne pravdu Friedman.

Poslednú časť svojej knihy venuje O. Issing procesu dezinflácie a nulovej inflácii. Dezinflácia (znižovanie inflácie) má za následok pokles outputu a zamestnanosti. (Tejto problematike je venovaná aj obsiahlejšia práca Issinga *The Macroeconomics of Low Inflation* z roku 1996.)

Issing a menová politika

Azda ešte väčší význam ako učebnica menovej teórie má Issingova učebnica menovej politiky, ktorá je jednou z prvých systematických učebníc tejto problematiky. Issing sa v prvom rade zaoberá pojmom menovej politiky. Rozlišuje pojem „Währungspolitik“ ako širší pojem a pojem „Geldpolitik“ ako užší pojem zameraný iba na vnútroštátne peňažné vzťahy, sám však toto rozlíšenie spochybňuje.

(V slovenčine sa obyčajne používa jednotný pojem „menová politika“, prípadne „monetárna politika“). Charakterizuje potom jednotlivé menové sústavy a úlohu centrálnej banky (v nemčine „Notenbank“), vývoj menovej sústavy v SRN a medzinárodné finančné trhy. Veľmi podrobne potom rozoberá jednotlivé nástroje menovej politiky a vyúsťuje do charakteristiky nástrojov menovej politiky Európskej centrálnej banky. Zaujímavé sú úvahy O. Issinga o politike povinných rezerv, kde podrobne rozoberá výhody a nevýhody tejto politiky a o selektívnej menovej politike, ktorá používanie nástrojov diferencuje podľa jednotlivých odvetví alebo skupín podnikov. Pri skúmaní transmisného mechanizmu menovej politiky poukazuje O. Issing na rozdielny prístup Keynesa a monetaristov a na spôsob prispôsobovania bankového a nebankového sektora vrátane oneskorenia pôsobenia menovej politiky. Zaoberá sa tiež možnými cieľmi menovej politiky. Konečným cieľom menovej politiky je vždy rast národného hospodárstva, ktorý však centrálna banka nemôže ovplyvniť priamo. Volí si preto medziciele, ktoré sa môžu týkať buď vývoja peňažných agregátov, likvidity, úroku alebo priamo inflácie. Značný vplyv na voľbu správneho cieľa menovej politiky pritom môžu mať finančné inovácie, ktoré vedú k vzniku nových peňažných substitútov.

Veľmi podrobne rozoberá Issing vzťah medzi menovou a fiškálnou politikou, pričom zaujíma vcelku skeptický postoj k účinnosti fiškálnej politiky. Pri skúmaní problematiky menovej politiky v otvorenej ekonomike si všima predovšetkým vplyv pevných a pohyblivých menových kurzov na vnútroštátnu menovú situáciu. Poukazuje pritom na obmedzené možnosti menovej politiky účinne kompenzovať vplyv vývoja menových kurzov na domácu ekonomiku. Menová politika by mala vychádzať z dlhodobejšej orientácie, ktorá vedie k reálnejším očakávaniam subjektov na finančných trhoch. Veľmi zaujímavé sú záverečné úvahy O. Issinga, v ktorých sa zaoberá stratégiou menovej politiky, čiže voľbou vhodných medziciele a nástrojov. Aj tu vyúsťujú jeho úvahy do požiadavky stabilnej a dôveryhodnej menovej politiky ako optimálneho typu menovej politiky, čo možno považovať za hlavný záver celej jeho publikačnej činnosti. Aj keby bol Issing napísal len tieto dve učebnice, bol by vošiel medzi kľúčových autorov z oblasti menovej teórie a politiky. Issing však nikdy nebol len teoretikom, ale vždy sa vyjadroval aj k aktuálnym problémom menovej politiky, a to tak v čase keď ešte pôsobil ako vysokoškolský učiteľ, ako aj – a najmä – odkedy začal menovú politiku uskutočňovať aj prakticky. Vyjadroval sa veľmi fundovane k obrovskému množstvu otázok, ktoré tu z hľadiska priesortu nemožno vymenovať. (Pre nás môže byť zaujímavé, že časom vyjadril určité pochybnosti k snahám viacerých budúcich členských krajín EÚ o čo najskorší vstup do Hospodárskej a menovej únie). Otmar Issing je vzácnym príkladom spojenia vysoko erudovaného teoretika a praktického ekonomického politika.

MIMOBURZOVÉ TRHY A ICH ÚLOHA VO FINANČNOM SYSTÉME

Božena Chovancová, Tomáš Gregor

Dokončenie z č. 10/2003

OTC Bulletin Board

Reštrukturalizačné procesy, ktorými prešli aj mimoburzové trhy v USA, priniesli aj vyššiu transparentnosť na tieto trhy. V roku 1990 bol prijatý zákon o reforme „centových akcií“ – Penny stocks Reform Act. Tento zákon poveril SEC zriadením elektronického systému a svoju úlohu začal plniť OTC Bulletin Board.

OTC Bulletin Board je regulovaný kótovací systém, ktorý znázorňuje v reálnom čase informácie o cenách a objemoch na mimoburzovom trhu s cennými papiermi. OTCBB zahŕňa národné, regionálne a zahraničné emisie akcií, warranty, americké pokladničné potvrdenky (American Depositary Receipts, ADRs) a programy priamej účasti (Direct Participation Programs – DPPs).

Tento systém pracuje tak, že umožňuje zverejňovať ceny a informácie o poslednom predaji. Od roku 1993 vznikla firmám povinnosť podávať informácie o obchodoch so všetkými domácimi cennými papiermi prostredníctvom služby automatického potvrdenia transakcie (Automatic Confirmation Transaction Service), a to 90 sekúnd od uplynutia transakcie.

V roku 1997 schválila Komisia pre cenné papiere fungovanie OTCBB na stabilnej báze s určitými modifikáciami. Umožnila DPPs kótovať sa na OTCBB. Tým sa všetky zahraničné cenné papiere a ADRs, ktoré sú registrované u Komisie stali takisto spôsobilými pre kotáciu v reálnom čase. V roku 1998 schválila Komisia pre cenné papiere tzv. pravidlo spôsobilosti (OTCBB Eligibility Rule). Od tohto dátumu vzniká pre všetky cenné papiere, ktoré neboli dovtedy kótované na OTCBB, povinnosť podávať aktuálne finančné informácie Komisii pre cenné papiere, bankovým alebo poisťovacím orgánom dohľadu za účelom splnenia požiadaviek spôsobilosti. Spoločnostiam, ktoré takéto informácie dovtedy neposkytovali ale ich cenné papiere boli kótované na OTCBB bolo poskytnuté prechodné obdobie na splnenie nových požiadaviek. Toto obdobie trvalo od júla 1999 do júna 2000, kedy sa ak-

tuálne finančné informácie o všetkých domácich spoločnostiach kótovaných na OTCBB stali verejne dostupnými.

V súčasnosti OTCBB predstavuje mimoburzový obchodný systém, ktorý:

- poskytuje prístup k viac ako 3600 rôznym cenným papierom,
- zahŕňa viac ako 330 účastníkov – market makerov,
- elektronicky a v reálnom čase prenáša informácie o cenách, objemoch a poslednom predaji všetkých domácich i zahraničných cenných papierov a ADRs,
- zobrazuje indikácie o záujme a obchodných aktivitách v predošlom dni pre DDPs.

Dôležité informácie z pohľadu investora

OTCBB je kótovacia služba pre zákazníkov, ktorí si ju predplatia a nie služba zabezpečujúca kótovanie na burze pre emitentov. Neexistujú tu žiadne minimálne kvantitatívne požiadavky, ktoré musí emitent splniť aby boli jeho akcie kótované na OTCBB. Musí ale splniť informačné požiadavky stanovené pravidlom spôsobilosti. Pri obchodovaní (kúpe, predaji) s cennými papiermi na OTCBB musia investori kontaktovať brokera, pretože investori nemajú priamy prístup na tento trh.

Dôležité informácie z pohľadu emitenta

V rámci systému môžu požiadať o kotáciu cenných papierov iba market makeri. Emitenti môžu kontaktovať autorizovaných market makerov so žiadosťou o sponzorstvo pri emisii. OTCBB neinkasuje od emitentov žiadne poplatky za kotáciu. Pravidlá NASD zakazujú aj market makerom na OTCBB prijímať odmenu za kotáciu cenných papierov.

Trhové informácie poskytované prostredníctvom OTCBB

Údaje sú šírené prostredníctvom terminálov a webových stránok predajcov trhových dát pre zákazníkov na celom svete. Sú to:

- dynamické informácie o cenách posledného predaja a zobchodovaných objemoch pre domáce a zahraničné cenné papiere a ADRs,
- informácie o najnižšej, najvyššej a zatváracej cene a objemoch počas dňa pre DDPs,
- ponuka, dopyt a indikácie záujmu zobrazované špecifickými market makermi,
- indikatívne ceny pre DDPs,
- telefónne čísla market makerov.

Ako doplnok majú všetci predplatelia služby Nasdaq Workstation II prístup k všetkým informáciám dostupným na systéme OTCBB bez dodatočných poplatkov.

Porovnanie trhu Nasdaq a OTCBB

OTCBB je médium sprostredkujúce kotácie cenných papierov pre svojich predplatiteľov a nie služba pre emitentov a preto si ho nemožno mýliť s trhom Nasdaq. Cenné papiere na OTCBB sú obchodované prostredníctvom komunity market makerov, ktorí realizujú kótovanie a hlásenia o obchodoch prostredníctvom vysoko sofistikovanej uzavretej počítačovej siete, ktorá je dostupná prostredníctvom terminálu Nasdaq Workstation II. OTCBB sa líši od The Nasdaq Stock Market predovšetkým v týchto skutočnostiach:

- nepredpisuje štandardy, ktoré musia byť splnené pri emisii,
- neposkytuje možnosť automatickej realizácie príkazov,
- nadržáva žiadne vzťahy s emitentami, ktorí majú na OTCBB umiestnené svoje cenné papiere,
- neukladá také isté povinnosti pre market makerov.

Vlastnosť alebo požiadavky	OTCBB	Nasdaq
Minimálne kvantitatívne požiadavky na emisiu	Nie	Áno
Emisné a udržiavacie poplatky	Nie	Áno
Požiadavky na emisiu alebo kotáciu	Áno*	Áno
Kotácia v reálnom čase pre domáce emisie	Áno	Áno
Minimálna doba na podanie formulára (Form 211) alebo na spracovanie a schválenie emisie	3 dni	6 – 8 týždňov**

* Od 4. januára 1999 vzniká pre všetky cenné papiere, ktoré majú byť kótované na OTCBB, povinnosť podávať aktuálne finančné informácie Komisii, bankovým alebo poisťovacím orgánom dohľadu na účel splnenia požiadaviek spôsobilosti.

** Podanie formulára Form 211 nie je povinné pri emisii na trhu Nasdaq. Avšak priemerný čas schválenia emisie na tomto trhu predstavuje 6 až 8 týždňov.

Pink Sheets

Pôvod Pink Sheets siaha až do roku 1904, keď mal podobu publikácie a predstavoval dílerskú kótovacia službu spájajúcu navzájom si konkurujúcich market makerov na mimoburzových trhoch cenných papierov v celej krajine. Názov tohto trhu je odvodený od „ružové papiere“, pretože sú to akcie, ktoré nie sú kótované ani dnes prostredníctvom počítačového systému Nasdaq. Informácie o týchto akciách sú publikované prostredníctvom ružovo zafarbených papierov Národnej služby každodenného kótovania (National Daily Quotation Services) a Národného úradu pre kótovanie (National Quotation Bureau – NQB), ktorý denne vydáva prehľad OTC akcií a lacných akcií (The Daily Quotation Pink Sheets). Od roku 2000 dostal NQB oficiálny názov Pink Sheets.

Od tohto času boli Pink Sheets ústredným zdrojom informácií pre obchodovanie s akciami a dlhopismi na OTC trhoch. V súčasnosti sa táto služba transformovala využitím možností internetu a pokroku dosiahnutým v oblasti sieťových technológií s cieľom zvýšiť kvalitu, včasnosť a hodnotu poskytovaných informácií a produktov. Spomenuté faktory predstavujú potenciál pre rozvoj toho, čo bolo niekedy považované za zapadnutý segment trhov s cennými papiermi.

Pink Sheets LLC je vedúci poskytovateľ cenotvorných a finančných informácií pre mimoburzové trhy v USA. Je to súkromná spoločnosť so sídlom v New Yorku. Poskytuje produkty a služby, ktoré zvyšujú transparentnosť informácií dostupných na OTC trhoch, čím sa tieto stávajú viac efektívnymi pre všetkých účastníkov trhu. Centralizovaná informačná sieť zahŕňa služby orientované na podporu market makerov, emitentov, brokerov a investorov na OTC trhoch. V praxi tieto informácie zvyšujú výkonnosť mimoburzového obchodovania, poskytujú možnosť lepšej realizácie pre investorov a zlepšujú proces získavania kapitálu pre emitentov.

V lete 1999 začala Národná asociácia obchodníkov s cennými papiermi proces odstránenia viac ako 3000 spoločností zo systému OTC Bulletin Board. Táto skutočnosť premenila mnohé mimoburzové akcie na prakticky neviditeľné v rámci trhov s cen-

nými papiermi. Ako odpoveď predstavila v septembri 1999 spoločnosť Pink Sheets systém elektronickej kotácie (Electronic Quotation Service), t. j. systém založený na internete a kotácii v reálnom čase určený pre market makerov a brokerov na obchodovanie s mimoburzovými akciami a dlhopismi. Tento systém nie je burzou ale využitím najmodernejšej technológie, prostredníctvom ktorej vzájomne súťažiaci market makeri zobrazujú ceny a potenciálnu likviditu tisícok domácich akcií v reálnom čase. V súčasnosti ho využíva viac ako 700 brokerov a dilerov.

Títo vstupujú a hýbu trhom prostredníctvom nástroja nazývaného OTC Dealer. Ide o Java aplikáciu, ktorá dáva brokerom a dilerom plný prístup do elektronického systému kotácie. Market makeri môžu používať internetovú verziu aplikácie OTC Dealer na riadenie a prehľad cien v reálnom čase. Ďalšia aplikácia, OTCQuote.com, ponúka prístup ku všetkým informáciám v reálnom čase. Túto službu je možné si predplatiť a využívať prostredníctvom štandardného internetového prehliadača. Ochrana je zabezpečená heslom.

V júni roku 2000 bol spustený internetový portál www.pinksheets.com. Na tejto adrese je možné nájsť informácie o cenách akcií, finančné správy a informácie o spoločnostiach emitujúcich svoje akcie na OTC trhu. Tieto informácie sú poskytované zadarmo s 15-minútovým oneskorením. Takisto ani pre emitentov nevznikajú ich poskytovaním žiadne náklady.

Dôležité informácie z pohľadu investora

Kotácie cien sú poskytované market makermi a informácie o spoločnostiach samotnými spoločnosťami. Pink Sheets avšak nie je burza cenných papierov ani inak regulovaná inštitúcia. Preto by mali investori brať na vedomie, že presnosť a kompletnosť takýchto informácií nebola overená ani spoločnosťou Pink Sheets ani akýmkoľvek kontrolným orgánom.

Pink Sheets je kótovacia služba pre zákazníkov, ktorý si ju musia predplatiť a nie služba zabezpečujúca kótovanie na burze pre emitentov. Pritom neexistujú žiadne kvantitatívne štandardy, ktoré musí emitent splniť aby boli jeho akcie kótované prostredníctvom Pink Sheets.

Na rozdiel od OTC Bulletin Board emitenti nemusia podávať správy Komisii pre cenné papiere. Emisiou teda nevznikajú žiadne povinnosti ani voči Komisii ani voči Asociácii obchodníkov s cennými papiermi.

Na kúpu alebo predaj akcií musia investori kontaktovať brokera/dílera. Investori nemajú možnosť vyko-

nať obchod priamo prostredníctvom samotného systému, takzvaného direct tradingu.

Emitenti nie sú povinní udržiavať adresu a kontaktné informácie v rámci systému Pink Sheets. Avšak, tieto informácie sú dostupné pre mnoho emitentov. Národný prehľad akcií (National Stock Summary) obsahuje informácie o väčšine emisií kótovaných v rámci Pink Sheets.

Dôležité informácie z pohľadu emitenta

Keďže emitenti nemajú oznamovaciu povinnosť voči Komisii pre cenné papiere je odporúčané v ich vlastnom záujme aby sprístupnili informácie o spoločnosti pre akcionárov a účastníkov trhu včasným a prehľadným spôsobom.

Kótovať akcie v rámci Pink Sheets môžu iba brokeri/díleri registrovaný u Komisie pre cenné papiere. Emitenti môžu týchto kontaktovať so žiadosťou o tzv. sponzorstvo ich cenných papierov na systéme Pink Sheets. Market maker potom musí vyplniť a odovzdať formulár Form 211 schvaľovaciemu odboru Asociácie obchodníkov s cennými papiermi pre mimoburzové trhy (NASD OTC Compliance Unit). Kotácia je povolená až po schválení týmto odborom.

Pravidlá NASD zakazujú market makerom prijať akúkoľvek odmenu za kotáciu cenných papierov na Pink Sheets. Takisto spoločnosť Pink Sheets neúčtuje emitentom poplatky za služby spojené s kotáciou.

„Direct-access trading“ na mimoburzových trhoch

Objemy obchodov zrealizované prostredníctvom direct-access tradingu, t. j. priamo bez sprostredkujúcich brokerov alebo dilerov, pomaly rastú v súlade s poklesom nákladov a rastom výhod, ktoré tento spôsob obchodovania prináša.

Direct-access – rýchla a nízkonákladová technológia obchodovania, ktorá sa stala známou ako fenoménom tzv. „denného obchodovania“ (day-trading) v 90-tych rokoch minulého storočia, si razí svoju cestu aj medzi inštitucionálnych investorov. Napriek tomu, že presné informácie o využívaní direct access obchodovania nie sú k dispozícii, zdroje z investičného prostredia tvrdia, že percentuálny objem takýchto obchodov na hlavných burzách a ECNs (Electronic Crossing Network) sa pohybuje medzi 10 % – 12 %.

Direct-access softvér elektronicke konsoliduje údaje o obchodoch a umožňuje obchodníkom automaticky smerovať príkazy do viacerých destinácií bez využitia služieb brokera. Tento vysokorých-

lostný spôsob obchodovania si získava priazeň medzi inštitucionálnymi investormi, ktorí sú ovplyvňovaní požiadavkami na výkonnosť a meniacim sa obchodným prostredím. Direct-access obchody sú zrealizované v priebehu niekoľkých sekúnd a komisionálne poplatky predstavujú väčšinou polovicu až tretinu nákladov spojených s obchodovaním prostredníctvom brokerov, pričom obchody sú vykonávané bez použitia telefónu alebo inej manuálnej činnosti.

Direct-access obchodovanie rastie aj preto, lebo v súčasnosti sa výrazne znížili ceny elektronických súčiatočiek, a tým aj prenosových médií.* Na druhej strane ľudia a ich dôvera v nové technológie sa menia pomalšie. Náklady pri direct-access obchodovaní s akciami predstavujú približne 0,5 až 2 centy na akciu, čím sa náklady aj pri obchodovaní výrazne znížili. Napriek tejto skutočnosti až 80 % aktivity na ECNs však predstavujú tradiční brokeri a dileri, ktorí svojim inštitucionálnym klientom účtujú 5 až 6 centov na akciu.

Hlavnou výhodou direct-access tradingu ostáva to, že umožňujú z jedného miesta prístup na viaceré centrá obchodovania, ako aj rýchlosť nájdenia obchodnej protistrany, čo môže trvať len niekoľko sekúnd. Výhody direct-access tradingu možno vidieť aj v tom, že v súčasnosti v USA existuje 6 až 7 hlavných ECNs a tri hlavné burzy. Takto sa pre kupujúcich ako predávajúcich stáva stále ťažším vidieť celý trh naraz. Direct-access umožňuje obchodníkovi zadať príkaz a špecifikácie. Softvér potom v jednom čase prehľadáva celý trh a centrá sústrediacie likviditu a v priebehu sekúnd prináša odpoveď o akceptovaní a realizácii príkazu. Celý tento proces je silne ťahaný novými technológiami a investori si iba v posledných rokoch začali uvedomovať možnosti jeho využitia.

Záver

Mimoburzové trhy v USA predstavujú investičné príležitosti pre inteligentných a informovaných investorov ale takisto so sebou prinášajú vysoký stupeň rizika. Súvisí to najmä s tým, že mnohí emitenti na týchto trhoch sú malé spoločnosti s krátkou históriou činnosti alebo sú v ekonomicky nepriaznivej situácii. Z toho vyplýva, že v porovnaní s akciami kótovanými na burze nesú vyšší stupeň rizika. Preto aj investo-

*Dnes sa cena servera v USA pohybuje na úrovni 2 500 USD, pred piatimi rokmi to bolo 25 000 USD a pred desiatimi rokmi neexistoval.

vane na legitímnych OTC trhoch môže často viesť k úplnej strate investície.

Tento záver dokumentuje aj situácia na mimoburzových trhoch od roku 2000, na ktorých boli sústredené všetky spoločnosti z oblasti high technológie, ktoré nemali svoju históriu, predstavovali vysoko rizikový nový trh s malou trhovou kapitalizáciou, ale predpokladom v budúcnosti očakávaného vysokého tempa rastu. Obrovský záujem investorov o tento segment trhu vyvolal na akciovom trhu špekulatívnu bublinu, ktorá svojou cenovou úrovňou vysoko presiahla produkčné možnosti firiem. Dnes sa tieto akciové tituly presúvajú do oblasti „penny“ alebo „small“ akcií s vysokými stratami pre investorov. Čoraz častejšie sa ozývajú hlasy mnohých ekonómov i analytikov, že investori nikdy nemali kupovať akékoľvek akcie pred zhodnotením základných fundamentov spoločnosti, posúdením finančných výkazov, manažmentu a ďalších relevantných údajov. Teda do popredia sa opäť dostáva najmä fundamentálna analýza a v prípade portfóliových investorov najmä problematika diverzifikácie rizika. Odporúčania sú také, že nesofistikovaní a pasívni investori by sa mali OTC trhom kompletne vyhnúť.

Mnohé akcie disponujú dnes len relatívnou likviditou alebo sú len málo obchodované. Niektoré akcie dnes na týchto trhoch sú prakticky nepredajné. Nízka likvidita tejto časti trhu spôsobuje vyššiu volatilitu v cenách, čo môže viesť zasa k stratám pre investora. Dôležité výzvy dnes sa obracajú na investorov aj v tom zmysle, že investori by mali byť opatrní aj pri akýchkoľvek náznakoch sprenevery alebo manipulácie. Odhalené prípady aj z praxe fungovania najvyššieho kapitálového trhu USA nás presvedčujú o tom dosť často. Možno očakávať, že mimoburzové trhy v budúcnosti z hľadiska mechanizmu ich fungovania, kontroly a regulácie sa stretnú s novými opatreniami, ktoré budú zamerané na odstránenie vyššie uvedených problémov.

Použitá literatúra a zdroje:

1. Jankovská a kol.: Medzinárodný finančný trh, Ekonom, Bratislava, 1999.
2. www.otcbb.com
3. www.nasdaq.com
4. www.pinksheets.com
5. Pensions & Investments, 2/18/2002, Vol. 30, Issue 4, p6.

PAMÄTNÁ STRIEBORNÁ MINCA K 150. VÝROČIU NARODENIA JOZEFA ŠKULTÉTYHO

Národná banka Slovenska pripravila v novembri 2003 emisiu pamätnej striebornej mince pri príležitosti 150. výročia narodenia Jozefa Škultétyho, popredného predstaviteľa slovenského národného hnutia.

Jozef Škultéty (25. 11. 1853 – 19. 1. 1948) – literárny kritik a historik, prozaik, jazykovedec, editor, prekladateľ a publicista, doživotný správca Matice slovenskej a univerzitný profesor – patrí k vedúcim osobnostiam slovenského národného hnutia a bojovníkom za národný život a slovenskú kultúru. Svojou činnosťou viac ako pol storočia výrazne ovplyvňoval a usmerňoval vývin a rozvoj politického, kultúrneho, literárneho a vedeckého života na Slovensku.

Začínal publikovaním poviedok, významnejšie sú však jeho literárno-kritické a literárnohistorické diela. Pozoruhodné sú Kritické listy (Orol 1880), kde spolu so Svätozárom Hurbanom Vajanským formuloval predstavu národného realistického kánonu i potrebu emancipácie literatúry od teológie a mesianizmu. Na stránkach Slovenských pohľadov a Národných novín predstavoval a kriticky hodnotil tvorbu súčasných i starších slovenských autorov, slovanskú a inú svetovú literatúru. Mnoho z jeho literárnohistorických diel sa zrodilo z polemík. Takto vznikla i syntetizujúca práca Dejiny slovenskej literatúry napísaná v maďarčine (1911), ktorá bola štvrtou časťou maďarských dejín svetovej literatúry. Venoval sa aj historickým témam: Slovenské memorandum (1911), O Matici slovenskej (1919), Stodvadsaťpäť rokov zo slovenského života (1920) – obsiahle dielo polemického charakteru, v ktorom načrtnol pohľad na slovenské dejiny od začiatku národného obrodnenia až po prvú svetovú vojnu, t. j. za obdobie 1790 – 1914. Literárnohistorické štúdie o významných autoroch národného obrodnenia obsahuje kniha O Slovákoch (1928). Zaoberal sa aj

jazykovedou, pričom sa zamerával najmä na gramatiku a spisovnú normu slovenčiny, ktorú pomáhal ušľachťovať vlastnou redakčnou prácou. V prekladateľskej práci sa sústredil najmä na diela popredných ruských spisovateľov.

Na vytvorenie výtvarného návrhu mince vyhlásila Národná banka Slovenska verejnú anonymnú súťaž. Zúčastnilo sa na nej trinásť autorov, ktorí predložili pomerne vysoký počet – devätnásť súťažných prác. Vyhodnotenie súťaže uskutočnila odborná komisia. Na základe jej odporúčenia získal prvú cenu a bol schválený na realizáciu návrh kremnického výtvarníka Miroslava Ronai, úspešného autora piatich vydaných slovenských pamätných mincí. Na víťaznom návrhu komisia ocenila najmä zaujímavý a kvalitne spracovaný charakterový portrét Jozefa Škultétyho na reverze, ktorý je na averze vhodne doplnený zobrazením druhej budovy Matice slovenskej v Martine, dlhoročného pôsobiska Jozefa Škultétyho.

Druhú cenu získal syn víťaza súťaže – Branislav Ronai, ktorý si ako hlavný motív averzu zvolil symbol Matice slovenskej, prechodne používaný v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch 20. storočia. Na reverze vytvoril výstižný realistický portrét Jozefa Škultétyho s faksimile jeho podpisu. Tretia cena nebola v súťaži udelená.

Pamätná minca v hodnote 200 Sk s priemerom 34 mm a hmotnosťou 20 g je vyrazená zo striebra s rýdzosťou 750/1000 v Mincovni Kremnica v počte 11 500 kusov, z toho

2 700 kusov v proof vyhotovení. Na hrane je nápis „VYTRVALOSŤ A VERNOSŤ NÁRODNÉMU IDEÁLU“.

1. cena
Miroslav Ronai

2. cena
Branislav Ronai

SPIŠSKÁ BANKA

Oficiálna história Spišskej banky, pôvodne Kežmarskej sporiteľne (Kesmarker Sparkasse, Aktiengesellschaft, Kesmark), sa začala odvíjať 1. 5. 1863.

V čase vzniku stála na čele banky 24-členná správna rada. Tá bola rozhodnutá viesť peňažný ústav opatrne, neohrozovať majetok účastinárov riskantnými obchodmi. Svoj obozretný postoj často zdôrazňovala vo výročných správach i v stanovách. V r. 1886 klesol počet členov správnej rady na 5. Ich činnosť kontrolovala 3-členná dozorná rada. Raz do roka sa schádzalo valné zhromaždenie. Účastinárom mohol byť ktokoľvek bez rozdielu náboženstva, pohlavia či veku, hlasovacie právo však získal až po dovŕšení 20 rokov.

Pôsobenie banky bolo spojené s menami kežmarských obchodníkov, majiteľov rôznych firiem, právnikov, šľachticov ... Do jej histórie sa zapísal predovšetkým obchodník Theodor Genersich, ktorý v r. 1876 – 1926 pôsobil ako člen správnej rady a 45 rokov bol jej predsedom. Zaslúžil sa o zvládnutie situácie v banke po defraudáčnej afére v roku 1877, keď správna rada zistila, že Ármin Görgey, vážený advokát, ktorý pôsobil od založenia banky ako hlavný účtovník, zdefraudoval falšovaním zmeniek 128 tisíc zlatých, čo bol približne trojnásobok základného imania. Vinník spáchal po odhalení samovraždu.

Banka však neskrachovala. Účastinári vyslovili správnej rade dôveru a odobrili opatrenia, ktoré navrhla. Účastinný kapitál bol navýšený na 120 tisíc zlatých a bol zriadený garančný fond. Banka prestala na 10 rokov vyplácať dividendy. V r. 1886 predstavovala dubiózna pohľadávka ešte 50 tisíc zlatých, ktoré boli odpísané zo základného imania.

V r. 1883 tvorila Kežmarská sporiteľňa spolu so Spišskou sporiteľňou, úč. spol., Levoča, a Sporiteľňou V hornouhorských miest, úč. spol., Spišská Sobotka, konzorcium Umelý mlyn hornádskeho údolia v Betlanovciach. Išlo o skrachovaný mlyn, ktorý kúpili v dražbe a sprevádzkovali. Spočiatku prinášal zisky, no už na prelome storočí vykazoval straty, takže banka považovala za úspech, keď sa jej ho podarilo v r. 1905 odpredať za viac ako zostatkovú hodnotu.

Od roku 1872 existovala v Kežmarku Kežmarská banka, úč. spol., vlastniaca účastiny viacerých miestnych firiem. Počas prvej svetovej vojny utrpela veľké straty, preto vstú-

pila v r. 1917 do likvidácie a prevzala ju Kežmarská sporiteľňa.

Ťažké chvíle preživala banka po rozpade Rakúsko-uhorskej monarchie. Jej problémy vyplynuli zo strát na vojnových pôžičkách a z pádu kurzu uhorských cenných papierov. Spišskí Nemci a Maďari chceli vtedy dokonca utvoriť samostatnú Spišskú republiku.

Po vydaní zákona č. 302/20 Zb. zo 14. 4. 1920 bol na 58. valnom zhromaždení schválený návrh na zmenu názvu na Spišská banka, úč. spol., Kežmarok. V tomto roku banka navýšila svoje základné imanie na 5,1 mil. Kč.

Likvidáciu niektorých peňažných ústavov, ktoré mali po prvej svetovej vojne problémy, si banka vytvorila pobočky a exozitúry po celom Spiši a prenikla aj na Gemer. Už v r. 1920 sa spojila s Podolinskou sporiteľňou, úč. spol., Podolinec a do r. 1925 založila filiálky v Poprade, Veľkej a Spišskej Sobotke, Spišskej Belej, Gelnici, Levoči, dnešnom Nálepkove, Spišskej Novej Vsi, Rožňave a Plešivci. Posledné dve sa po viedenskej arbitráži stali zahraničnými.

Valné zhromaždenie za obchodný rok 1939 sa konalo až 10. 3. 1941. Posledným bodom programu bolo uznesenie týkajúce sa splynutia s Nemeckou obchodnou a úverovou bankou, úč. spol., Bratislava, nariadeného dekrétom Ministerstva financií Slovenského štátu č. 11912/40-II/16 zo 7. 8. 1940. Bol to jeden z ústupkov slovenskej strany voči ríšsko-nemeckým bankám Dresdner Bank a Deutsche Bank za dve tretiny slovenského koncernu Legiobanky, ktorý uvoľnili spod svojho vplyvu.

Spišská banka zažila 77 valných zhromaždení. Pôsobila predovšetkým ako banka spišských Nemcov. Najväčší rozmach zaznamenala v druhej polovici 20-tych rokov 20. storočia. Po druhej svetovej vojne už nevyvíjala žiadnu činnosť a stala sa jednou z trofejných bánk Červenej armády, ktorá zhabala jej majetok. Po dlhých rokovaniach sa podarilo dosiahnuť, že bola z vojnovej koristi vypustená.

Poverenie SNR pre financie pre ňu ustanovilo likvidátora, ktorého v r. 1947 nahradila Ústredná likvidačná kancelária. Likvidačný proces sa zavŕšil v r. 1951, keď celá agenda prešla na ŠBČS, oblastný ústav na Slovensku v Bratislave.

Mgr. Andrea Leková

Z ROKOVANIA BANKOVEJ RADY NBS

Dňa 18. októbra sa uskutočnilo 21. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

- BR NBS schválila správu o rozvoji bankového sektora SR a hodnotenie obozretného podnikania za bankový sektor k 30. 6. 2003.

V slovenskom bankovom sektore k 30. 6. 2003 pôsilo dvadsať bankových subjektov (osemnásť bánk a dve pobočky zahraničných bánk) a osem zastúpení zahraničných bánk. Z uvedených osemnástich bánk sú tri stavebné sporiteľne. Z pätnástich univerzálnych bánk má osem bánk a jedna pobočka zahraničnej banky povolenie na vykonávanie hypotekárnych obchodov. Objem upísaného základného imania bánk (bez NBS) sa v porovnaní s objemom k 31. 12. 2002 zvýšil o 1,9 mld. Sk, z 38,5 mld. Sk na 40,4 mld. Sk.

Bilančná suma (úhrn aktív v čistej hodnote) bankového sektora SR v prvom polroku 2003 poklesla o 60,3 mld. Sk (o 5,94 %) na objem 953,7 mld. Sk. Pokles bilančnej sumy bol spôsobený najmä poklesom primárnych zdrojov v bankovom sektore kvôli ich vyššiemu presunu do podielových fondov. Celkové pohľadávky z úverov vykazované bankami k 30. 6. 2003 predstavovali objem 356,1 mld. Sk. Klasifikované úverové pohľadávky klesli o 0,8 mld. Sk na 37,5 mld. Sk, t. j. o 1,98 %. Podiel klasifikovaných pohľadávok na pohľadávkach celkom klesol o 0,6 % na 10,54 %.

V druhom štvrtroku boli v súlade s plánom na rok 2003 začaté tri dohliadky na mieste. V druhom štvrtroku 2003 bolo vydané opatrenie Národnej banky Slovenska z 30. mája 2003 č. 2/2003 o registri úverov a záruk. Predmetné opatrenie zvyšuje kvalitu a efektívnosť systému registra úverov a záruk, vybudovaného v rámci NBS pre poskytovanie informácií zo systému bankám a pobočkám zahraničných bánk o celkovej úverovej zaťažnosti klientov a stanovuje podrobnosti o tom, čo sa rozumie technickým zabezpečením ochrany oznaovaných a poskytnutých údajov. Toto opatrenie nadobudne účinnosť 1. 6. 2004.

Dňa 12. júna 2003 bola uzatvorená a podpísaná dohoda o spolupráci v oblasti bankového dohľadu medzi Národnou bankou Slovenska a Cyperskou centrálnou bankou.

- BR NBS sa oboznámila so správou o plnení úloh vyplývajúcich z FSAP (Financial Sector Assessment Program), EFSAL (Enterprise and Financial Sector Adjustment Loan), Peer Review a DPRBD (Dlhodobý plán rozvoja bankového dohľadu) k 30. septembru 2003.

- BR NBS schválila Memorandum o porozumení medzi Federálnym ministerstvom financií, rakúskym Úradom pre finančný trh a Národnou bankou Slovenska, týkajúce sa spolupráce v oblasti dohľadu nad úverovými inštitúciami.

- BR NBS schválila vyhlášku o vydaní pamätných mincí s motívmi slovenských bankoviek v hodnote 20 Sk, 50 Sk, 100 Sk, 200 Sk, 500 Sk, 1 000 Sk a 5 000 Sk. Pamätné mince budú vydané ako súbor siedmich mincí obdĺžnikového tvaru v reprezentačnom drevenom obale. Súbor pripomenie desať rokov od vzniku samostatnej slovenskej meny. Všetkých sedem pamätných mincí s motívmi slovenských bankoviek sú zmenšeným reliéfnym prepisom posledných vzorov papierových bankoviek, ktoré Národná banka Slovenska vydala do obehu v rokoch 1993 – 2002. Mince budú vyrazené z platničiek vyrobených zo zliatiny 925 dielov striebra a 75 dielov medi. Pamätné mince dvoch najvyšších nominálnych hodnôt budú jednostranne bimetalové. Na lícnej strane tisícokorunáka bude do striebornej platničky vložená zlatá platnička o rýdzosti 999/1000 a na lícnej strane päťtisícokorunáka dve zlaté platničky rovnakej rýdzosti, z ktorých jedna bude mať na povrchu aplikovaný KINEGRAM® so zmenšeným motívom použitým na bankovke v nominálnej hodnote 5 000 Sk vzor 1999.

Autorom reliéfnych prepisov lícných strán všetkých mincí je sochár Štefan Novotný a autorkou rubových strán sochárka Mária Poldaufová. Súbor pamätných mincí vyrazila Mincovňa Kremnica, š. p., a Národná banka Slovenska ho bude emitovať v predvianočnom období. NBS vydá 6 000 súborov mincí a v prípade zvýšeného záujmu je pripravená ich počet zvýšiť.

Dňa 31. októbra 2003 sa uskutočnilo 22. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

- BR NBS prerokovala situačnú správu o menovom vývoji v SR za september 2003 a rozhodla o ponechaní úrokových sadzieb pre jednodňové sterilizačné obchody na úrovni 4,75 %, pre jednodňové refinančné obchody na úrovni 7,75 % a pre dvojtýždňové REPO tendre s obchodnými bankami na úrovni 6,25 %.

- BR NBS prerokovala materiál Návrh zmeny plánu realizácie projektu „Vybudovanie systému zúčtovania v reálnom čase v podmienkach Slovenskej republiky“ v rámci SIPS realizujúceho zúčtovanie medzibankových platieb v reálnom čase od 1. apríla 2004.

Komentár k rozhodnutiu BR NBS o úrokových sadzbách zo dňa 31. 10. 2003

Vývoj spotrebiteľských cien v septembri mierne prekročil očakávania NBS, keď sa rámci vnútornej štruktúry inflácie zrýchlila dynamika predovšetkým jadrovej inflácie. Zdrojom jej rýchlejšieho rastu bola najmä dodatočná akomodácia cien vybraných obchodovateľných tovarov augustovému zvýšeniu spotrebných daní. Zároveň došlo aj k nárastu cien potravín v dôsledku snahy prvovýrobcov nepredávať produkciu pod nákladové ceny.

V roku 2003 bude aj naďalej v cenovom vývoji pretrvávajúť determinujúci vplyv administratívnych úprav s tlmiacim efektom na vznik inflačných dopytových tlakov. Aktuálna krátkodobá predikcia inflácie potvrdzuje predpoklady naplnenia programových hodnôt pre vývoj celkovej aj jadrovej inflácie v hornej časti programového intervalu.

Vo vzťahu k zahraničiu pokračuje zlepšovanie deficitu bežného účtu platobnej bilancie v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka. V auguste dosiahla obchodná bilancia v tomto roku po tretíkrát prebytok a tento pozitívny trend pokračoval aj v septembri. Doterajší vývoj a predikcie makroekonomických ukazovateľov indikujú pokračovanie znižovania pasívneho salda obchodnej bilancie a bežného účtu. Jeho koncoročná úroveň by mohla, aj vzhľadom na ich klesajúci schodok vyjadrený dvanásťmesačným kumulatívom, v porovnaní s predpokladmi AMP dosiahnuť nižšiu úroveň.

Vývoj výmenného kurzu slovenskej koruny je možné aj v septembri hodnotiť ako stabilný. V reálnom vyjadre-

ní sa na medziročnej báze spomalilo jeho zhodnocovanie, čo je ovplyvnené doznievaním efektu znehodnotenia slovenskej koruny v rovnakom období minulého roku. V dôsledku toho je možné očakávať pokračovanie spomaľovania reálnej apreciácie aj v ďalšom období.

Vývoj menových agregátov pokračoval v septembri vo svojom predchádzajúcom trende. Dynamika peňažnej zásoby sa v porovnaní s augustom zrýchlila. Celkové spomalenie dynamiky v porovnaní s predchádzajúcim rokom je čiastočne spojené so zmenou správania sa vkladateľov v prospech mimobankových úložiek, ako aj s poklesom reálnych príjmov obyvateľstva. Rast úverov sa mierne spomalil, v priemere si však v treťom štvrtroku udržiava stabilnú úroveň.

Septembrový vývoj ukazovateľov ekonomického a menového vývoja nenaznačuje zmenu doterajších tendencií. V cenovom vývoji pretrvávajú vplyv nákladových faktorov pri absencii dopytových inflačných tlakov. Ani vývoj obchodnej bilancie nenaznačuje nárast spotrebiteľského dovozu a jej priaznivý vývoj je ovplyvnený predovšetkým exportnou stranou. Rast úverových aktivít je spojený s čerpaním dlhodobých hypotekárnych úverov obyvateľstvom.

Na základe hodnotenia aktuálneho vývoja a predikcií ukazovateľov ekonomického a menového vývoja nie je potrebné meniť nastavenie menovej politiky. V súlade s uvedeným rozhodla Banková rada NBS o ponechaní súčasnej úrovne kľúčových úrokových sadzieb.

Tlačové oddelenie OVI NBS

TLAČOVÉ SPRÁVY

Bankovníctvo SR

Viceguvernérka NBS Elena Kohútiková sa dňa 21. 10. 2003 zúčastnila v hoteli Holiday Inn v Bratislave konferencie na tému Bankovníctvo SR, ktorú organizoval Institute for International Research.

Elena Kohútiková bola účastníčkou panelovej diskusie „Vstup do menovej únie – hrozba alebo príležitosť“, kde prezentovala názory Národnej banky Slovenska na optimálne načasovanie zavedenia jednotnej meny – eura. Spolu s viceguvernérkou NBS sa diskusie zúčastnili Viliam Harvan, riaditeľ odboru bankovníctva a devízových vzťahov MF SR a Vladimír Zlacký, hlavný ekonóm VÚB, a. s.

P. Lisý, foto: P. Kochan

Misia MMF v Národnej banke Slovenska

V dňoch 7. – 16. októbra 2003 sa na Slovensku uskutočnila misia Medzinárodného menového fondu, ktorá sa zaoberala skúmaním makroekonomických ukazovateľov. Členmi misie boli Juan José Fernández-Ansola, vedúci misie, pani Choueiri a pán Moore. S misiou bude úzko spolupracovať Costas Christou, stály zástupca MMF na Slovensku, ktorý

sa zúčastní aj na niektorých stretnutiach. Okrem NBS a Ministerstva financií SR budú mať členovia misie rokovania aj na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny, Fonde národného majetku, Štatistickým úrade SR, Regulačnom úrade sieťových odvetví.

Predstavitelia misie sa dňa 7. októbra 2003 stretli s guvernérom NBS Mariánom Juskom, ktorý ich informoval o aktuálnych otázkach menovej politiky a o vývoji makroekonomických ukazovateľov SR.

Podpísanie novej dohody

Guvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko a veľvyslanec, vedúci misie SR pri Európskych spoločnostiach v Bruseli Miroslav Adamiš podpísali dňa 8. októbra 2003 v Bruseli novú Konštitučnú dohodu (Constituency Agreement) Belgickej skupiny Medzinárodného menového fondu (MMF) a Svetovej banky (SB). Zmluva medzi guvernérom centrálnych bánk z krajín Belgickej skupiny (konštituencie) upravuje vnútorné vzťahy a obsadzovanie

funkcií v rámci skupiny. Nová Konštitučná dohoda je podpísaná na desať rokov.

Belgickú skupinu tvorí desať členských krajín MMF a Svetovej banky, ktorými sú Belgicko, Rakúsko, Maďarsko, Turecko, Česká republika, Bielorusko, Kazachstan, Slovenská republika, Luxembursko a Slovinsko. Spolupráca týchto krajín vychádza z Konštitučnej dohody, ktorú menované krajiny podpísali 27. januára 1994 s platnosťou na desať rokov.

Tlačové oddelenie OVI NBS

Stanovisko ECB

Riaditeľ Direktoriátu pre komunikáciu Európskej centrálnej banky (ECB) Manfred Körber zverejnil dňa 13.10.2003 stanovisko ECB k medializovaným informáciám o údajnom začatí vyjednávania o vstupe do systému výmenných kurzov ERM II niektorými prístupujúcimi krajinami. V stanovisku sa uvádza:

„Tlačové a informačné oddelenie ECB na základe materiálov, ktoré sa v poslednom období objavili

v médiách (Reuters, The Times of Malta, BorsenZeitung, Der Standard) o vyjednávaní s ECB o podmienkach vstupu nových členských štátov EÚ do systému ERM II, na žiadosť médií odpovedá, že Európska centrálna banka nevie o žiadnych takýchto vyjednávaniach. Tie sa v nijakom prípade nemôžu začať skôr než dôjde k formálnemu iniciovaniu procesu vstupu do ERM II Nepredpokladáme, že sa tento proces začne skôr než nové členské štáty vstúpia do Európskej únie.“

Povinná ponuka na prevzatie akcií Slovnaftu schválená

Úrad pre finančný trh schválil nový návrh povinnej ponuky na prevzatie akcií emitenta Slovnaft, a. s.,

predložený dňa 28. 10. 2003 spoločnosťou MOL Hungarian Oil and Gas Public Limited Company. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 29. 10. 2003 a je vykonateľné.

M. Kačmár, ÚFT

UniBanka – predaj fondov Pioneer

UniBanka začala s predajom rozšírenej ponuky 45 fondov spoločnosti Pioneer Investments. Obe spoločnosti sú súčasťou talianskej bankovej skupiny UniCredito Italiano. Ide o 43 zahraničných fondov a 2 fondy v slovenských korunách – peňažný a dlhový. Základnú ponuku tvorí 13 fondov. Ide o fondy korunové, fondy EUR, fondy v USD a zmiešané fondy životného štýlu. Do konca roka ponúka Uni-

Banka všetkým novým investorom nulový vstupný poplatok pri investícii do korunového peňažného fondu. Všetky druhy Pioneer fondov predávajú obchodné miesta UniBanky, ktorých počet sa do konca roka zvýši na 69. Výška minimálnej investície fondov je 30 000 Sk.

Pioneer Investments pôsobí na medzinárodných trhoch už 75 rokov a spravuje 180 fondov s celkovými aktívami takmer 115 mld. EUR (k 31. 8. 2003).

– sb –

NOVÝ RATING ISTROBANKY

CRA Rating Agency, renomovaná medzinárodná ratingová agentúra, afiliácia Moody's Investors Service, udelila ISTROBANKE, a. s., dlhodobý medzinárodný CRA Rating na úrovni A-, čo znamená, že jej schopnosť splatiť svoje dlhodobé záväzky denominované v cudzích menách včas a v plnej miere je rovnaká ako v prípade Slovenskej republiky. Ďalej bol ISTROBANKE udelený dlhodobý lokálny CRA Rating na úrovni skAa-, čo je hodnotenie, ktoré banku radí medzi veľmi kvalitné subjekty s vysokou schopnosťou splácať svoje dlhodobé záväzky včas a v plnej miere. CRA udelila ISTROBANKE aj krátkodobý lokálny CRA Rating na úrovni skP-1, čo je najvyššie možné hodnotenie schopnosti splatiť svoje krátkodobé záväzky (do jedného roka) včas a v plnej miere. Výhľad ratingu ISTROBANKY je stabilný.

Rozhodnutie CRA Rating Agency udeliť ISTROBANKE také vysoké hodnotenie sa opiera hlavne o podporu zo strany materskej skupiny BAWAG P.S.K., od marca 2002 jediného akcionára a stopercentného vlastníka ISTROBANKY, a jeho deklaráciu, že mieni v SR pôsobiť ako dlhodobý akcionár. Agentúra veľmi pozitívne vníma prebiehajúcu úspešnú revíziu produktového portfólia a zavádzanie nových produktov využívajúcich know-how materskej skupiny. K rozhodnutiu agentúry prispeli i ďalšie skutočnosti, ako tradícia a história banky, ktorá na trhu pôsobí od roku 1992, pomerne dobre etablovaná

Na tlačovej konferencii dňa 21. októbra 2003 prevzal Mag. Volker Pichler, predseda predstavenstva a generálny riaditeľ ISTROBANKY (vľavo), z rúk Ing. Ľubomíra Dubeckého, riaditeľa CRA RATING AGENCY pre SR, oficiálne potvrdenie vysokého ratingového ohodnotenia.

značka a meno, dobrá pozícia v segmente malého a stredného podnikania, relatívne široká distribučná sieť a komplexná ponuka služieb. Doterajšie výsledky hospodárenia banky hodnotí CRA ako primerané východiskovej situácii s potenciálom zlepšovania v nasledujúcich rokoch.

Podľa názoru CRA bude naplnenie strategických cieľov banky i jej akcionárov takmer výlučne závisieť od toho, ako ISTROBANKA uspeje na vysokokonkurenčnom slovenskom bankovom trhu. Nevyhnutným predpokladom úspechu bude jednak schopnosť banky implementovať bohaté skúsenosti, či už vlastné alebo skupiny

BAWAG P.S.K., do nových, kvalitných a atraktívnych produktov, ale predovšetkým schopnosť banky predať tieto produkty klientom. K tomu môže prispieť úspešný návrat ISTROBANKY na trh komunálneho financovania, rozšírenie distribučnej siete (do roku 2005 banka plánuje otvoriť ďalších 15 obchodných miest), expanzia dcérskych spoločností, využitie synergie v rámci skupiny BAWAG P.S.K., a tiež rozšírenie krížového predaja nebankových produktov v jej distribučnej sieti. O atraktívnosti banky a jej produktov svedčí aj skutočnosť, že za posledné necelé dva roky vzrástol počet klientov ISTROBANKY o viac ako 70 tisíc a ku koncu septembra 2003 dosiahol ich počet takmer 182 tisíc.

Alica Polónyiová

ISTROBANKA, a. s., je univerzálnou bankou, pôsobiacou na slovenskom bankovom trhu od septembra 1992. V súčasnosti prevádzkuje sieť 13 pobočiek a 23 expozítúr po celom Slovensku. Finančná skupina banky zahŕňa dve dcérske spoločnosti, ktoré sú súčasťou konsolidácie. Ide o spoločnosti ISTRO RECOVERY, spol. s r. o., ktorá sa zaoberá inkasom pohľadávok, a ISTRO ASSET MANAGEMENT, správ. spol., a. s., ktorá prostredníctvom podielových fondov poskytuje klientom alternatívnu možnosť zhodnotenia finančných prostriedkov. Od marca 2002 je 100-percentným akcionárom ISTROBANKY rakúska banka Bank für Arbeit und Wirtschaft, Aktiengesellschaft, Viedeň.

CRA RATING AGENCY, a. s., pôsobí na trhu s ratingovými službami už šiesty rok. Akcionárom agentúry je americká spoločnosť Pragocontact Corporation. Agentúra ohodnotila ratingom už viac ako 110 subjektov a je jedinou uznanou lokálnou ratingovou agentúrou v Českej republike i v Slovenskej republike. Medzi jej produkty patria CRA Rating, CRA Fond Scoring a Czech/Slovak Sector Award, hodnotenie dlhopisov obchodovaných na trhu BCPB a BCPP a iné. V októbri 2000 podpísala dohodu o pridružení so svetoznámu ratingovou agentúrou Moody's Investors Service a stala sa tak šiestou afiliáciou Moody's na svete a jedinou v strednej Európe. Na Slovensku ohodnotila už 20 subjektov a udelila 35 ratingových hodnotení.

Ukazovateľ	Merná jednotka	1999	2000	2001	2002	2003				
						4.	5.	6.	7.	8.
REÁLNA EKONOMIKA										
Hrubý domáci produkt 1) 2)	mln. Sk	670,0	684,8*	707,3*	738,4*			373,4*		
Medziročná zmena HDP 3)	%	1,3	2,2*	3,3*	4,4*			3,8*		
Miera nezamestnanosti 4)	%	19,2	17,9	18,6	17,5	15,4	14,8	14,6	14,5	14,3
Spotrebiteľské ceny 3)	%	14,2	8,4	6,5	3,4	7,7	7,6	8,4	8,7	9,2
OBCHODNÁ BILANCIA 2)*										
Vývoz (fob)	mil. Sk	423 648	548 372	610 693	651 256	235 975	305 058	375 333	445 647	511 969
Dovoz (fob)	mil. Sk	468 892	590 728	713 898	747 883	249 521	315 802	385 035	459 151	523 709
Saldo	mil. Sk	-45 244	-42 356	-103 205	-96 627	-13 546	-10 744	-9 702	-13 504	-11 740
PLATOBNÁ BILANCIA 2)										
Bežný účet	mil. Sk	-47 544,0	-32 941,1	-84 891,5	-87 900,5	3 677,5	-6 725,3	-7 421,2	-7 193,1	
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	77 617,9	63 415,1	83 173,0	234 308,9	7 354,0	18 473,3	28 991,8	34 462,9	
Celková bilancia	mil. Sk	30 137,3	34 168,8	6 866,9	160 596,0	4 172,9	12 002,0	20 725,7	31 729,3	
DEVÍZOVÉ REZERVY 4) 9)										
Celkové devízové rezervy	mil. USD	4 372,0	5 581,7	5 437,3	10 380,6	10 930,0	11 516,1	11 549,0	12 109,9	11 383,9
Devízové rezervy NBS	mil. USD	3 425,2	4 076,8	4 188,7	9 195,5	9 703,0	10 419,8	10 487,5	10 842,5	10 266,9
ZAHRAŇIČNÁ ZADĹŽENOSŤ 4) 7)										
Celková hrubá zahraničná zadĺženosť	mln. USD	10,5	10,8	11,3	13,2	14,2	15,4	15,3	16,6	
Zahraničná zadĺženosť na obyvateľa SR	USD	1 944	2 021	2 095	2 452	2 638	2 854	2 850	3 084	
MENOVÉ UKAZOVATELE										
Devízový kurz 5) 6)	Sk/USD	41,417	46,200	48,347	45,335	37,885	35,586	35,491	36,729	37,490
Peňažná zásoba [M2] 4) 8)	mln. Sk	508,9	580,4	649,2	681,6*	690,4	698,3	682,3	701,5	708,8
Medziročná zmena M2 3) 8)	%	10,9	14,2	11,9	4,7*	9,0	9,3	5,3	6,4	6,9
Úvery podnikom a obyvateľstvu 4) 8)	mln. Sk	397,6	396,1	321,7	330,0*	339,6	341,0	344,1	349,8	353,4
ŠTÁTNY ROZPOČET 2) 4)										
Prijímy	mln. Sk	216,7	213,4	205,3	220,3	67,8	79,1	100,9	127,7	147,1
Výdavky	mln. Sk	231,4	241,1	249,7	272,0	91,6	109,6	128,5	158,8	180,2
Saldo	mln. Sk	-14,7	-27,7	-44,4	-51,7	-23,8	-30,6	-27,6	-31,2	-33,1
PRIMÁRNÝ TRH										
Priemerná úroková miera jednoročné vklady	%	12,34	9,76	6,62	5,70	5,12	4,97	4,78	4,65	4,34
krátkodobé úvery	%	19,61	13,61	11,24	9,93	8,51	8,28	8,33	8,22	8,27
krátkodobé čerpané úvery	%	17,45	11,95	9,18	8,99	8,05	8,00	7,53	7,15	7,62
PEŇAŽNÝ TRH										
Úrokové sadzby stanovované Bankovou radou NBS, platnosť od 1-dňové operácie – sterilizačné	%					30.04.2003	31.05.2003	30.06.2003	31.7.2003	31.8.2003
– refinančné	%					5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
2-týždňová limitná sadzba NBS pre štandardný REPO tender	%					8,00	8,00	8,00	8,00	8,00
	%					6,50	6,50	6,50	6,50	6,50
Priemerná úroková miera z medzibank.vkladov (BRIBOR) **	%									
overnight	%	11,47	7,96	7,35	7,18	6,61	6,70	5,92	5,48	5,94
7-dňová	%	13,24	8,47	7,73	7,73	6,52	6,47	6,39	6,30	6,38
14-dňová	%	13,56	8,53	7,76	7,79	6,48	6,44	6,44	6,38	6,42
1-mesačná	%	14,51	8,58	7,77	7,81	6,42	6,36	6,42	6,43	6,43
2-mesačná	%	15,16	8,58	7,77	7,80	6,31	6,16	6,34	6,40	6,39
3-mesačná	%	15,66	8,58	7,77	7,77	6,25	6,04	6,26	6,39	6,37
6-mesačná	%	16,23	8,58	7,77	7,72	5,94	5,56	5,93	6,16	6,26
9-mesačná	%		7,95	7,75	7,70	5,79	5,42	5,70	6,03	6,04
12-mesačná	%		7,97	7,76	7,68	5,72	5,34	5,63	5,95	5,96

1) stále ceny, priemer roka 1995

2) kumulatívne od začiatku roka

3) zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka

4) stav ku koncu obdobia

5) kurz devíza stred, priemer za obdobie

6) od 1. 10. 1998 zrušenie fixného kurzového režimu a zavedenie floatingu

7) od 1. 1. 1999 zmena metodiky

8) vo fixnom východiskovom kurze k 1. 1. 1993

9) od 1. 1. 2002 zmena metodiky

* predbežné údaje

** od 29. 5. do 15. 10. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozít v SR“

Európska integrácia

Guvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko sa spolu s guvernérom Národnej banky Poľska Leszkom Balcerowiczom zúčastnil dňa 16. októbra 2003 na Diskusnom fóre HN Clubu v bratislavskom hoteli Fórum. Obaja guvernéri centrálnych bánk z krajín prístupujúcich do Európskej únie vystúpili s prednáškami na tému integrácie. Kým L. Balcerowicz sa zamerail na celkové ekonomické výhody, ktoré členstvo v únii novým štátom prinesie, M. Jusko hovoril podrobnejšie

o prípravách vstupu našej krajiny do európskej Hospodárskej a menovej únie (EMU). Zdôraznil, že pozitíva prechodu na spoločnú európsku menu výrazne prevážujú nad niektorými nevýhodami, ktoré budú zavedenie eura dočasne sprevádzať. Guvernér NBS zopakoval, že pri zachovaní súčasných pozitívnych trendov vývoja slovenskej ekonomiky predpokladáme vstup do eurozóny v rokoch 2008 – 2010.

Leszek Balcerowicz, guvernér Národnej banky Poľska

*Marián Jusko,
guvernér
Národnej
banky Sloven-
ska*

*Igor Barát
Foto:
Pavel Kochan*

Medzinárodná konferencia v Salzburgu

Na obrázku zľava: Reinhard Ortner, člen predstavenstva Erste Bank, Wien, Elena Kohútiková, viceguvernérka NBS, Walter Schwimbersky, generálny riaditeľ, Salzburger Sparkasse, Erhard Busek, koordinátor Paktu stability pre juhovýchodnú Európu a Walter Koren, riaditeľ pre hospodárske vzťahy so zahraničím, Obchodná komora Rakúska.

Viceguvernérka Národnej banky Slovenska Elena Kohútiková sa dňa 15. októbra 2003 zúčastnila medzinárodnej konferencie „Stredná a juhovýchodná Európa – možnosti expanzie pre vašu firmu“, ktorá sa konala v rakúskom Salzburgu. Pre podnikateľskú obec predniesla úvodnú prednášku na tému „Slovensko – rozumná voľba pre vaše investície.“ Investorom z Rakúska priblížila podmienky investovania na Slovensku v kontexte aktuálneho makroekonomického vývoja a uskutočňujúcich sa reforiem, ktoré vytvárajú atraktívne podmienky pre ich investície. Účastníci konfe-

rencie sa zaujímali predovšetkým o realizáciu daňovej a dôchodkovej reformy, ako aj o legislatívne stimuly a formy štátnej pomoci podporujúce zahraničné investície platné aj po vstupe do Európskej únie, v súlade s Európskym právom upravujúcim hospodársku súťaž. Okrem viceguvernérky Národnej banky Slovenska s referátmi vystúpili: Erhard Busek – koordinátor Paktu stability pre juhovýchodnú Európu a Peter Havlik – zástupca riaditeľa Viedenského inštitútu pre medzinárodne hospodárske štúdie WIIW.

Peter Lisý